Міністерство освіти і науки України
Луцький національний технічний університет

ЕКОНОМІКС

Методичні вказівки до виконання самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньої програми «Логістика», «Підприємництво та бізнес-адміністрування»
спеціальності D3 Менеджмент
галузі знань D Бізнес, адміністрування та право
денної та заочної форм навчання

Луцьк 2026

УДК 330.101.541 (07)
Е 45

Електронна копія друкованого видання передана для внесення в репозитарій ЛНТУ
Директор бібліотеки _____Н.П. Поліщук

Рекомендовано до видання вченою радою факультету бізнесу та права ЛНТУ, протокол № ____ від « » _____ 2026 року
Голова вченої ради факультету бізнесу _____ Л.Л. Ковальська

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри економіки та міжнародних економічних відносин ЛНТУ, протокол № __ від « » _____2026 року
Завідувач кафедри економіки та міжнародних економічних відносин_____О.М. Шубалий

Укладач: _____ О.В. Баула, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин ЛНТУ

Рецензент: _____ О.М. Шубалий, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та міжнародних економічних відносин ЛНТУ

Відповідальний
за випуск: _____ О.М. Шубалий, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та міжнародних економічних відносин ЛНТУ

Е 45

Економікс : Методичні вказівки до виконання самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми «Логістика», «Підприємництво та бізнес-адміністрування» спеціальності D3 Менеджмент галузі знань D Бізнес, адміністрування та право денної та заочної форм навчання / уклад. О.В. Баула. Луцьк : ЛНТУ, 2026. 56 с.

Методичні вказівки до виконання самостійної роботи складені відповідно до діючої програми курсу та містять тематичне планування курсу, завдання для самостійної роботи, орієнтований перелік питань для контролю знань та список рекомендованих джерел.

© Баула О.В. 2026

Зміст

Вступ 4

Змістовий модуль 1. Загальні засади економікса. Основи макроекономіки 5

ТЕМА 1. Предмет і метод економікса. Загальні проблеми економічного розвитку 5

ТЕМА 2. Економічна система суспільства. Власність. Теоретичні основи ринкової економіки 8

ТЕМА 3. Макроекономіка як економічна наука. Макроекономічні показники результативності національної економіки 11

ТЕМА 4. Макроекономічна нестабільність: економічні цикли, безробіття, інфляція. Економічне зростання 14

ТЕМА 5: Споживання, заощадження та інвестиції. Економічна рівновага в умовах ринку 18

ТЕМА 6: Держава як суб'єкт макроекономічного регулювання. Фінансова система. Фінансова та фіскальна політика держави 24

ТЕМА 7. Банківська система. Грошово-кредитна політика держави. Державне регулювання зайнятості та соціальна політика держави 29

ТЕМА 8. Міжнародна економіка: сутність, специфіка та суб'єкти. Механізм зовнішньоекономічної політики держави 34

Змістовий модуль 2. Основи мікроекономіки 38

ТЕМА 9. Предмет мікроекономіки. Основи саморегулювання ринкової економіки 38

ТЕМА 10. Основи теорії поведінки споживача 41

ТЕМА 11. Мікроекономічна модель фірми 43

ТЕМА 12. Фірма в ідеальних ринкових структурах: чиста конкуренція і чиста монополія 46

ТЕМА 13. Підприємство в реальних ринкових структурах: монополістична конкуренція та олігополія 49

Рекомендовані джерела інформації 53

ВСТУП

У системі економічних дисциплін «Економікс» займає провідне місце, оскільки виступає методологічною базою для всієї системи економічних наук, розкриває основоположні базові поняття, економічні закони, категорії, принципи господарювання, що реалізуються в усіх галузях і сферах людської діяльності. «Економікс» дає можливість вивчати закони розвитку економічних систем, діяльність економічних суб'єктів, спрямовану на ефективне господарювання в умовах обмежених ресурсів з метою задоволення своїх безмежних потреб. Розкриваючи і формуючи економічні категорії і закони «Економікс» тим самим збагачує знання людей, примножує інтелектуальний потенціал суспільства, розширює науковий світогляд людей, сприяє науковому передбаченню економічного розвитку суспільства.

Мета навчальної дисципліни «Економікс» полягає у формуванні в майбутніх спеціалістів нової системи економічних знань, які б відповідали умовам переходу України до ринкових відносин; формуванні навиків, необхідних для аналізу реальних економічних процесів; прийнятті обґрунтованих рішень з приводу економічних проблем; розкритті суті соціально-орієнтованої ринкової економіки, логіки функціонування ринкових відносин у конкретних господарських системах, соціально-економічних суперечностей підприємницького господарювання.

Навчальна дисципліна «Економікс» покликана формувати у студентів економічне мислення. Студенти повинні: вільно володіти економічною термінологією; знати загальні основи економічного життя суспільства; знати механізм дії економічних законів і механізм використання їх дії в процесі господарської діяльності; вміти аналізувати економічні процеси та явища; розкривати об'єктивні економічні зв'язки між предметами та явищами; вміти використовувати економічні знання в повсякденній діяльності; вміти застосовувати набуті знання для вирішення практичних економічних завдань.

Самостійна робота студентів включає використання джерел інформації, вона є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Частина питань самостійної роботи входить у перелік екзаменаційних питань. У разі виникнення труднощів студент може звернутися за консультацією до викладача. Для перевірки знань студентів з питань для самостійного вивчення використовуються виконання та захист індивідуальних завдань, захист рефератів, самостійні роботи з питань самостійного опрацювання, можливе включення питань для самостійного вивчення у завдання для модульного контролю тощо.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1. Загальні засади економікса. Основи макроекономіки

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ І МЕТОД ЕКОНОМІКСА. ЗАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Мета: оволодіння знаннями щодо категоріального апарату економічної теорії та її методологічних аспектів, вивчення базових засад економічного розвитку з виокремленням проблем та можливих варіантів їх вирішення

Питання для самопідготовки

1. Економічна думка в Україні.
2. Економічна теорія та економічна політика держави.
3. Економічні інтереси.
4. Варіанти співвідношення потреб і виробництва.
5. Суспільний поділ праці і спеціалізація виробництва.
6. Сучасні види грошей.

Тестові завдання

1. Балудянський М.А. – перший український професійний економіст, який:

а) перший у світі здійснив науковий аналіз «Капіталу» К.Маркса;

б) створив «економічну систему», у якій обґрунтовуються принципи й основи розбудови національної економіки з позиції вільних ринкових відносин;

в) зробив визначний внесок у розвиток економіко- математичних методів в економічній науці.

2. Хто з українських вчених обґрунтував можливості синтезу трудової концепції вартості та концепції граничної корисності?

а) М.І. Туган – Барановський;

б) Є. Слуцький;

в) І.В. Вернадський;

г) М.І. Зібер.

3. Економічні теорії (закони, закономірності), які характеризують економічну поведінку, спираються на:

а) економічну політику;

б) економічні факти;

г) суб'єктивні міркування.

4. Економічні теорії (закони, закономірності), які характеризують економічну поведінку, спираються на:

а) економічну політику;

б) економічні факти;

в) суб'єктивні міркування.

5. Позитивна економіка вивчає:

а) фактичний стан речей;

б) важелі втручання в економічну діяльність;

в) моделі регулювання економіки.

6. Нормативна економіка не вивчає:

а) засоби досягнення економічної стабільності;

б) методи державного впливу на інфляцію;

в) причини економічної нестабільності.

7. Підставами для державної економічної політики є (*вибрати правильні відповіді і дописати*):

а) конкурентність ринків;

б) суспільні блага та екстерналії;

в) інформаційна асиметрія і економічна нестабільність;

г) …

8. Принципи регулювання забезпечують функціонування конкурентного ринкового механізму:

а) так; б) ні.

9. Процес узгодження інтересів різних суспільних груп може відбуватися:

а) економічним шляхом;

б) демократичним шляхом;

в) політичним шляхом;

г) авторитарним шляхом.

10. Цілі економічної політики:

а) можуть висуватися усі одночасно;

б) узгоджуються і координуються;

в) вирішуються послідовно за певною ієрархією;

г) заходять між собою у суперечність.

11. Економічні інтереси підприємців спрямовані на:

а) реалізацію потреб суспільства;

б) макзимізацію корисності благ;

в) підвищення конкурентоспроможності продукції та максимізацію прибутку;

г) всі відповіді правильні.

12.Наявність незалучених ресурсів (безробітні працівники, незавантажені фабрики і заводи, необроблена земля тощо) та неефективно організоване господарство свідчить, що економіка перебуває:

а) вище кривої виробничих можливостей;

б) на кривій виробничих можливостей;

в) нижче кривої виробничих можливостей

13. Використання у виробництві незалучених ресурсів за незмінних їхніх обсягів та технології може вивести економіку:

а) тільки на криву виробничих можливостей;

б) за межі кривої виробничих можливостей;

в) немає правильних відповідей.

14. Збільшити обсяг національної продукції, тобто перемістити криву виробничих можливостей вправо, можна за допомогою:

а) збільшення кількості ресурсів;

б) науково-технічного прогресу;

в) усі відповіді правильні.

15. Завдяки економічному зростанню, економіка здатна одночасно виробляти більше товарів і послуг:

а) так; б) ні.

6. В чому полягає „проблема економічного вибору”?

а) у пошуку найбільш необхідних товарів і послуг для виробництва;

б) у пошуку найбільш вигідних технологій виробництва;

в) у пошуку альтернативних варіантів використання ресурсів;

г) немає правильних відповідей.

Завдання

1. Поясніть твердження: подібно до всіх наукових законів, економічні закони існують лише для того, щоб було передбачувати наслідки дії людей.

2. Англійський економіст Адам Сміт у XVIIIзауважив: на підставі аналізу дійсності економічна наука повинна пропонувати таку економічну політику, яка б давала людям щедрий дохід або засоби існування, а точніше забезпечувала їм можливість самостійно добувати їх. Чи відповідає таке визначення завданням економічної науки сучасним уявленням прометуекономічного дослідження?

Теми рефератів

1. Співвідношення економічної теорії та державної економічної політики.

2. Сучасний етап розвитку економічної теорії.

ТЕМА 2. ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА. ВЛАСНІСТЬ. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Мета: оволодіння знаннями щодо сутності, цілей, структурних елементів та типів економічної системи, вивчення економічних аспектів відносин власності; оволодіння знаннями щодо особливостей взаємодії ринкових суб’єктів, їх функцій в ринковому господарстві; вивчення базових аспектів змісту та формування доходів суб’єктів ринку.

Питання для самопідготовки

1. Типізація економічних систем.
2. Особливості сучасних економічних систем.
3. Домогосподарство в економічній системі суспільства.
4. Формування ринкової інфраструктури в Україні.
5. Форми оплати праці.
6. Процес дисконтування.

Тестові завдання

1. Класичний капіталізм — це:

а) індустріальне суспільство;

б) постіндустріальне суспільство;

в) економіка саморегулюючого ринку;

г) змішана феодально-ринкова економіка.

2. Який з факторів не відноситься до умов формування капіталізму:

а) наявність найманої праці;

б) нагромадження капіталу, багатства;

в) наявність приватної власності;

г) відсутність ринку, товарно-грошових відносин.

3. Первісне нагромадження капіталу, необхідне для становлення капіталістичної системи, здійснювалося наступним чином:

а) через гуманізацію суспільного виробництва та зростання свідомості господарчих суб'єктів;

б) в ході пограбування колоній, нееквівалентного обміну продуктами, работоргівлі та використанні праці рабів;

в) революційним шляхом на основі озброєного повстання трудящих та привласнення ними засобів виробництва;

г) немає правильної відповіді.

4. Яка з ознак не є ознакою капіталізму вільної конкуренції:

а) необмежене число учасників конкуренції, абсолютно вільний доступ на ринок і такий же вихід з нього;

б) абсолютна мобільність матеріальних, трудових, фінансових й інших ресурсів;

в) наявність у кожного учасника повного обсягу ринкової інформації (про пропозицію, про попит, ціни, норми прибутку й т.д.);

г) неоднорідність однойменних продуктів.

5. Функціями держави в умовах капіталізму вільної конкуренції не є:

а) регулювання зовнішніх ефектів;

б) забезпечення населення суспільними благами;

в) емісія банкнот і забезпечення економіки потрібною кількістю грошей;

г) здійснення економічної політики.

6. Ознакою системи монополістичного капіталізму не є:

а) концентрація виробництва й капіталу;

б) злиття банкового капіталу із промисловим і створення, на базі цього «фінансового капіталу»;

в) формування «фінансової олігархії», що зосереджує у своїх руках всі важелі панування у всіх сферах економічного життя, у всіх областях політики;

г) домінування державної власності на засоби й результати виробництва.

7. Яка структура є вищою формою прояву монополізації за умов державно-монополістичного капіталізму:

а) промислові монополії;

б) фінансові групи;

в) кооперативи;

г) корпорації.

8. Д. Гелбрейт прогнозував перехід економічної влади в умовах розвиненого капіталізму до наступного класу:

а) фінансистів;

б) промисловців;

в) технократії;

г) державної бюрократії.

9. Домогосподарство і сім'я – це ідентичні поняття?

а) так;

б) ні.

10. Зазначте основні правові форми фірми (*допишіть)*:

а) одноосібне володіння;

б) партнерство;

в) ...

11. В ринковій економіці домогосподарства виступають:

а) економічними агентами, які володіють виробничими ресурсами;

б) основними виробниками благ і послуг;

в) покупцями виробничих ресурсів.

12. В Україні структура домогосподарств зазнає таких змін:

а) зростає частка доходів домогосподарств від тіньової економіки;

б) посилюється мобільність домашніх господарств;

в) збільшується частка домогосподарств, де основним працівником та годувальником є жінка;

г) усі відповіді правильні.

13. Як називається посередник на біржі, який виконує свої функції, як правило, не маючи права здійснювати угоди за власний рахунок і брати на себе зобов'язання контрагента?

а) маклер;

б) дилер;

в) брокер;

г) немає правильних відповідей.

6. До спільних рис усіх моделей ринкової економіки належить:

а) в економічному житті суспільства уряду відведено обмежену роль;

б) незначні видатки центрального уряду;

в) роль сприяння і відтворення конкуренції відведено державі.

14. До появи товару робоча сила привели:

а) суспільний поділ праці;

б) відчуження від засобів виробництва;

в) юридична несвобода;

г) вільний перелив капіталу.

15. Реальна заробітна плата - це:

а) заробітна плата після відрахування податків й інших платежів;

б) кількість товарів і послуг, які можна купити на номінальну заробітну плату;

в) сума витрат родини протягом місяця;

г) заробітна плата, отримана за певний обсяг виконаних робіт.

16. Який фактор обумовлює збільшення реальної зарплати:

а) зростання темпів інфляції;

б) зниження цін на товари й послуги;

в) збільшення ступеня соціальної нерівності;

г) введення платного навчання, медичного обслуговування.

17. Крива попиту на працю показує:

а) залежність між величиною заробітної плати й розміром попиту на робочу силу;

б) залежність між чисельністю економічно активного населення й вартістю граничного продукту;

в) залежність між якістю праці і його оплатою;

г) залежність між пропозицією робочої сили й розміром попиту на робочу силу.

18. Інфраструктура ринку - це:

а) сукупність інститутів, служб, підприємств, що обслуговують ринок і забезпечують нормальний режим його функціонування;

б) сукупність контрактів, що описують умови угод із приводу купівлі-продажу товарів;

в) сукупність підприємств, що виробляють товари і надають послуги;

г) взаємодія покупців, продавців і держави в процесі виробництва, обміну й споживання товарів і послуг.

19. Ф'ючерсна угода на товарній біржі - це:

а) спекулятивна угода, що полягає в наданні права (але не зобов'язання) на покупку будь-якого товару на певну дату в майбутньому за обумовленою на момент укладання угоди ціною;

б) переказ коштів від материнської компанії в закордонну філію через третю сторону (міжнародний банк) з метою обійти урядові обмеження й одержати переваги в оподаткуванні;

в) термінова угода з придбання права купити або продати в майбутньому товар, що ще не виготовлений, але буде виготовлений у певний проміжок часу за заздалегідь обговореною ціною;

г) спекулятивна угода, що полягає в придбанні товару за однією ціною і його наступному перепродажу за іншою ціною.

Теми рефератів

1. Економічні системи як об’єкт економічної теорії.
2. Історична типологізація економічних систем.
3. Особливості становлення економічної системи України.

ТЕМА 3. МАКРОЕКОНОМІКА ЯК ЕКОНОМІЧНА НАУКА. МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Мета: оволодіти категоріальним макроекономічним апаратом, з'ясувати зміст та способи розрахунку макроекономічних показників результативності національної економіки за системою національних рахунків

Питання для самопідготовки

1. Методи аналізу макроекономічних процесів.
2. Економічна модель, її зміст та типи.
3. Економічна таблиця Ф.Кене.
4. Закон Ж.Б.Сея.
5. Загальної рівноваги за А.Маршаллом. Умови досягнення рівноваги у моделі Л.Вальраса.

Тестові завдання

1. Вивченням чого займається макроекономіка:

а) дослідженням таких агентів, як домогосподарства, фірми, окремих споживачів і виробників;

б) причин інфляції, безробіття, системи грошового обігу і рівноваги економічної системи в цілому;

в) реалізації продукції і підвищення ефективності виробництва;

г) використання факторів виробництва і формування державного бюджету?

2. Яку функцію грошей може виконувати бартер:

а) міри вартості;

б) засоби обігу;

в) засобу платежу;

г) засобу накопичення?

3. Макроекономіка вивчає :

а) роль держави в економіці;

б) глобальні тенденції економічного розвитку людства;

в) процеси, які відбуваються в національній економіці в цілому.

4. Який з даних елементів є найбільш важливим для ринкової економіки:

а) ефективна діяльність профспілок;

б) всезагальне державне регулювання;

в) взаємоузгоджені дії підприємців;

г) активна конкуренція на ринку?

5. Фундаментальні економічні завдання "що, як і для кого виготовляти" вирішуються на мікро – і макрорівні. Яке з даних питань може вирішуватися тільки на макрорівні:

а) що виготовляється?

б) з яким рівнем інфляції ми зіткнемося?

в) скільки товарів і послуг буде виготовлено?

г) хто буде виготовляти товари і послуги?

6. Макроекономіка досліджує економічні процеси на рівні:

а) підприємства;

б) галузі виробництва;

в) окремого ринку;

г) національної економіки.

7. Основним методом макроекономічного дослідження є:

а) індукції і дедукції;

б) соціологічний;

в) метод абстракції;

г) моделювання.

8. Проблеми “що, як і для кого виготовляти” можуть мати відношення:

а) лише до тоталітарних систем;

б) лише до ринкової економіки;

в) лише до відсталої економіки;

г) до будь–якого суспільства незалежно від його соціально–економічної і політичної організації.

9. Коли економічні проблеми вирішуються частково ринком, а частково урядом, то економіка:

а) командна;

б) ринкова;

в) змішана;

г) натуральна

10. В ринковій економіці домогосподарства виступають:

а) економічними агентами, які володіють виробничими ресурсами;

б) основними виробниками благ і послуг;

в) покупцями виробничих ресурсів.

11. Яка з даних груп купує створений в країні за рік національний продукт:

а) фермери, наймані працівники, домогосподарства;

б) корпорації, інвестори, домогосподарства;

в) домогосподарства, фірми, держава;

г) інвестори, виробники, працівники?

12. Об’єктом макроекономічного аналізу виступають:

а) економічні закони;

б) економічні процеси;

в) економічні системи;

г) економічні співвідношення.

13. Хто з економістів вперше розробив модель кругообороту:

а) К.Маркс;

б) А.Сміт;

в) Дж. Кейнс;

г) Ж.Б.Сей?

14. Проблема “що виготовляти” не виникає, якщо:

а) пропозиція ресурсів настільки обмежена, що вони повинні використовуватись тільки для виробництва предметів споживання;

б) економіка не досягла стадії, коли починає діяти закон спадної продуктивності факторів виробництва;

в) пропозиція ресурсів достатня і для того, щоб виготовляти предмети розкоші;

г) кожний виробничий ресурс специфічний, тобто він може використовуватися для виробництва лише одного конкретного товару.

15. Приватна власність – це форма юридичного закріплення за громадянином прав:

а) володіння і застосування будь–якого майна;

б) користування і розпорядження будь–яким майном;

в) застосування і розпорядження будь–яким майном.

Задачі

Задача 1. Розрахуйте внесок автомобілебудівників в створення ВВП.

Виробництво	Кінцева сума продажу	Покупка товарів необхідних для виробництва
Скло	3000	2000
Метал	6000	3500
Фарби	2500	2000
Двигун	7500	5000
Шини	5000	3400
Автомобіль	25000	24000

Задача 2. Визначте вартість кінцевого і проміжного продукту при виробництві книги:

Стадії виробництва	Відпускна ціна	Додана вартість	Вартість проміжного продукту
Лісозаготівельне виробництво (сировина для паперу)	60		
Целюлозне виробництво (виробництво паперу)	100		
Поліграфічне виробництво	125		
Оптова база	175		
Роздрібний продаж книги	250		

Задача 3. Заповніть таблицю.

Стадії виробництва	Виручка від продажу	Вартість проміжного продукту	Додана вартість
Сировина	10		
Пряжа	18		
Тканина	48		
Костюм	64		

Задача 4. У економіці країни виробляють і споживають лише три блага — хліб, джинси і книги. У таблиці наведено дані про їхню кількість і ціну (за одиницю) за два роки. Приймаючи 2018 рік за базовий, обчисліть для кожного з років такі показники: а) номінальний і реальний ВВП; б) індекс споживчих цін і дефлятор ВВП.

Благо	2019 р.		2020 р.	
	ціна, грн.	кількість	ціна, грн.	кількість
Хліб	1	500 000	2	400 000
Джинси	100	6000	140	8000
Книги	25	15 000	40	18 000

Задача 5. У 2018 р. номінальний ВВП становив 400 млрд. грн. У 2020 р. дефлятор ВВП дорівнював 2,0 відносно 2016. Реальний ВВП за 2018—2020 рр. збільшився на 50%. Обчисліть обсяг номінального ВВП у 2020 р.

Задача 6. У базовому році реальний ВВП країни становив 214 млрд. дол.. В аналізованому році реальний ВВП збільшився на 4% , а ціни на 27%. Визначте номінальний ВВП в аналізованому році.

Завдання

1. Поясніть недоліки Системи Національних Рахунків.
2. Проаналізуйте причини по яким показник ВВП не завжди точно відображає благоустрій країни.

Теми рефератів

1. Система національних рахунків як нормативна база макроекономічного рахівництва.
2. Моделі економічного кругообігу.

ТЕМА 4. МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ: ЕКОНОМІЧНІ ЦИКЛИ, БЕЗРОБІТТЯ, ІНФЛЯЦІЯ. ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ

Мета: вивчити загальні засади макроекономічної нестабільності та її проявів

Питання для самопідготовки

1. Причини економічних циклів.
2. Матеріальну основу коротких, середніх та великих циклів.
3. Принцип акселерації.
4. Види економічних криз.
5. Економічні кризи в Україні.
6. Основи антикризової політики держави.

Тестові завдання

1. Напрям макроекономічної теорії, ключова ідея якого полягає в тому, що ринок не здатний в короткостроковому періоді швидко відновлювати повну зайнятість і тому виникає необхідність державного впливу на сукупний попит – це:

а) кейнсіанська теорія;

б) класична теорія;

в) теорія монетаризму

г) теорія економіки пропозиції.

2.Що не є основним каналом зв'язку з іншими економічними суб'єктами:

а) державні видатки;

б) податки;

в) державні запозичення;

г) споживчі видатки.

3.В системі довгострокового державного регулювання головне місце займає цілеспрямований вплив на:

а) рівень безробіття та зайнятості;

б) рівень цін;

в) обсяг і структуру інвестицій та рівень заощаджень в економіці;

г) сукупний попит.

4.За характером впливу на господарські суб'єкти державне регулювання економіки поділяють на:

а) коротко – і довгострокове;

б) пряме і непряме;

в) економічне і адміністративне;

г) об'єктивне і суб'єктивне.

5.Стагфляція – це:

а) одночасне пониження рівня цін і рівня безробіття;

б) одночасне підвищення рівня цін і рівня безробіття;

в) підвищення рівня цін і одночасне пониження рівня безробіття;

г) перевантаження сфери обігу грошовою масою, незабезпеченою матеріальними цінностями.

6.У процесі економічного кругообігу уряд:

а) купує продукти та ресурси;

б) продає ресурси;

в) сплачує податки;

г) отримує трансферти;

д) немає вірних відповідей.

7.Монетаристи вважали, що основним інструментом державного регулювання економіки виступають:

а) податки ;

б) гроші;

в) реальна процентна ставка;

г) немає вірних відповідей.

8.Короткострокове державне регулювання передбачає:

а) антициклічне регулювання і вплив на сукупний попит;

б) регулювання обсягу і структури інвестицій;

в) регулювання цін;

г) немає вірних відповідей.

9.Пряме державне регулювання економіки реалізується:

а) внесення відповідних змін в умови функціонування ринкового механізму;

б)правові, адміністративні та економічні інструменти;

в) немає вірних відповідей.

10. До економічних інструментів державного регулювання економіки належать:

а) закони і постанови:

б) ліцензії і встановлення квот;

в) прогнозування і планування;

г) укази і розпорядження.

11. У системі макроекономічного регулювання держава не виконує:

а) стабілізаційну функцію;

б) перерозподільчу функцію;

в) розподільчу функцію.

12. Головним суб'єктом в державному регулюванні кейнсіанської теорії виступають:

а) чисті інвестиції;

б) сукупні видатки;

в) державні витрати;

г) експортно – імпортні надходження.

13. Саморегулююча ринкова система гарантує:

а) відсутність дефіциту товарів;

б) неможливість надлишку товарів;

в) дефіцит і надлишок товарної маси, які швидко зникають в результаті дії цінового механізму;

г) немає вірних відповідей.

14. До інструментів державного регулювання економіки належать:

а) правові регулятори;

б) адміністративні регулятори:

в) економічні регулятори;

г) усі відповіді вірні.

15. Засновником теорії монетаризму виступає:

а) А.Сміт;

б) Ж.Б. Сей;

в) М.Фрідмен;

г) Ф.Кене;

д) Д.Лаффер.

Задачі

Задача 1. Визначіть, до якої з двох фаз економічного циклу рецесії (Р) чи буму (Б) відносяться перераховані процеси:

а)Зростання державних інвестицій (I_c);

б)Зростання державних витрат (С);

в)Зростання інвестицій у приватному секторі (I,);

г)Скорочення прибутку;

д)Зростання податкових надходжень (Т);

є) Зростання попиту на працю (V^i);

є) Зростання інфляції (Р);

ж)Зростання державних трансфертних платежів (Тг);

з)Зростання рівня процентної ставки (і);

и) Падіння курсу акцій;

і) Зростання номінальної заробітної плати

Задача 2. У 2019 р. номінальний ВВП становив 400 млрд. грн. У 2021 р. дефлятор ВВП дорівнював 2,0 відносно 2019. Реальний ВВП за 2019—2021 рр. збільшився на 50%. Обчисліть обсяг номінального ВВП у 2021 р.

Задача 3. Визначте «інфляційний податок» в розрахунку на місяць, якщо людина підрядилась зробити роботу протягом місяця за 500 ум.од. і перечасно не отримала плату, а інфляція за місяць склала 10%.

Задача 4. В 2016 році ВВП країни в цінах 2014 року склав 200 гр. од., а в 2014 році в цінах цього ж року – 250 гр. од.. В 2015 році темп зростання ВВП в поточних цінах по відношенню до попереднього року дорівнював 1,05, а в 2016 році – 1,2. Річний рівень інфляції в 2016 році склав 110%. Визначте рівень інфляції в 2015 році.

Задача 5. Заповніть таблицю приймаючи кожний попередній рік за базовий.

Показники	1-й рік	2-й рік	3-й рік	4-й рік	5-й рік
Номінальний ВВП, гр. од.	600	720	700	900	1025
Індекс цін	1,2	1,3	0,9	1,4	1,1
Реальний ВВП, гр. од.					
Індекс росту реального ВВП					
Індекс приросту номінального ВВП					
Індекс приросту реального ВВП					
Індекс приросту номінального ВВП					

Задача 6. Заповніть таблицю.

Показники/ Роки	2018	2019	2020
ВВП в поточних цінах. гр.од.		3200	
ВВП в цінах 2014 року, гр.од.	3000		3600
ВВП в цінах 2016 року, гр.од.			
ВВП в цінах 2015 року, гр. од.			
Рівень інфляції, % до попереднього року	110	125	115

Завдання

1. Проаналізуйте причини та наслідки безробіття представниками різних економічних шкіл.
2. Дослідить, які основні фактори впливають на рівень природного безробіття.
3. Охарактеризуйте інфляційні процеси в Україні в поточному періоді.

Теми рефератов

1. Інфляційні процеси в Україні.
2. Соціальні та економічні наслідки інфляції в Україні.
3. Вплив безробіття на економічне і соціальне життя.
4. Причини безробіття в Україні.

ТЕМА 5: СПОЖИВАННЯ, ЗАОЩАДЖЕННЯ ТА ІНВЕСТИЦІЇ. ЕКОНОМІЧНА РІВНОВАГА В УМОВАХ РИНКУ

Мета: оволодіти знаннями щодо макроекономічної моделі споживання та заощадження, з'ясувати макроекономічні особливості інвестування, сукупного попиту, сукупної пропозиції та моделі рівноваги

Питання для самопідготовки

1. Макроекономічна рівновага.
2. Кейнсіанська модель динамічної функції сукупного попиту і сукупної пропозиції.
3. Автономні та ініційовані інвестиції. Факторів інвестиційного попиту.

Тестові завдання

1. Крива споживання зміщується вгору внаслідок:

а) зменшення доходу кінцевого використання;

б) зниження цін;

в) зростання відсоткової ставки;

г) зменшення багатства.

2. Зв'язок між граничною схильністю до споживання і до заощадження виражається в тому, що:

а) їх сума дорівнює одиниці;

б) відношення між ними характеризує середню схильність до споживання;

в) їх сума дорівнює доходу кінцевого використання, оскільки він поділяється на споживання і заощадження.

3. Особисті заощадження – це:

а) загальна сума усіх активів домогосподарства;

б) загальна сума усіх активів домогосподарства, ще не витрачена на споживання;

в) частина використовуваного доходу домогосподарства, ще не витрачена на споживання;

г) сума фінансових активів домогосподарства.

4. На об'єм інвестицій впливає:

а) рівень процентної ставки;

б) оптимістичні та песимістичні очікування підприємців;

в) рівень технологічних змін;

г) рівень завантаженості виробничого обладнання;

д) усі відповіді вірні.

5. Чистий прибуток, отриманий від інвестування – це:

а) валовий прибуток мінус податок на прибуток;

б) валовий прибуток мінус відсотки за використання коштів;

в) валовий прибуток мінус податок на прибуток і відсотки за використання коштів;

г) немає вірних відповідей.

6. Крива сукупного попиту на інвестиції зміщується вправо внаслідок:

а) зниження відсоткової ставки;

б) зростання відсоткової ставки;

в) зростання податку на прибуток;

г) зниження податку на прибуток.

7. Гранична схильність до споживання – це:

а) відношення приросту споживання до приросту особистого доходу;

б) відношення приросту споживання до післяподаткового доходу;

в) відношення споживання до приросту доходу кінцевого використання;

г) немає вірних відповідей.

8. Якщо обсяг доходу кінцевого використання збільшиться, то:

а) середня схильність до споживання і до заощадження зросте;

б) середня схильність до споживання підвищиться, а до заощадження зменшиться;

в) середня схильність до споживання зменшиться, а до заощадження підвищиться;

г) середня схильність до споживання і до заощадження зменшиться.

9. Яке твердження характеризує точку нульового заощадження:

а) величина заощаджень дорівнює обсягові інвестицій;

б) величина заощаджень дорівнює обсягові споживання;

в) гранична схильність до споживання дорівнює 1;

г) величина доходу дорівнює обсягові споживання;

д) немає вірних відповідей?

10. Концепція теорії споживання, заощадження та інвестиції належить:

а) Д.Сміту;

б) Й.Шумпетеру;

в) Дж. М. Кейнсу;

г) А.Маршалу.

11. Що з перерахованого відноситься до поняття «інвестиції»:

а) придбання облігацій;

б) будь-яка кількість накопиченого доходу, яка не направляється на заощадження;

в) розміщення грошей на банківському рахунку;

г) немає вірних відповідей.

12. Якщо реальна процентна ставка збільшиться, то:

а) крива попиту на інвестиції зміститься вправо;

б) крива попиту на інвестиції зміститься вліво;

в) крива попиту на інвестиції переміститься вгору;

г) інвестиційні витрати скоротяться.

13. За кейнсіанською теорією споживчих витрат:

а) споживчі витрати не мають безпосереднього відношення до доходу після оподаткування;

б) якщо дохід після оподаткування зростає, то споживчі витрати зменшуються;

в) якщо дохід після оподаткування зростає, то його частка, спрямована на споживання, зменшується;

г) якщо дохід зростає, то і гранична схильність до споживання зростає.

14. Згідно з кейнсіанською моделлю рівноваги економіка перебуває у стані рівноваги, якщо:

а) обсяг грошової пропозиції протягом певного періоду постійний;

б) державний бюджет збалансований;

в) сума споживчих витрат за вирахуванням заощаджень дорівнює обсягу інвестицій;

г) сукупна пропозиція дорівнює сукупному попиту.

15. Згідно з класичною моделлю сукупної пропозиції падіння сукупного попиту спричиняє:

а) збільшення реального ВВП;

б) зниження лише цін;

в) збільшення прибутковості;

г) зниження цін і зарплати.

16. Згідно з кейнсіанською моделлю сукупної пропозиції, падіння сукупного попиту спричинює:

а) зниження лише зарплати;

б) зниження цін за незмінної зарплати;

в) зменшення прибутковості;

г) збільшення обсягів виробництва;

д) правильні відповіді а, в;

е) правильні відповіді б, в.

17. У моделі «сукупний попит-сукупна пропозиція» зростання сукупного попиту призведе:

а) до зростання граничної схильності до заощадження;

б) до зростання реального обсягу виробництва на кейнсіанському відрізку кривої AS;

в) до зростання реального обсягу виробництва на класичному відрізку кривої AS;

г) до зростання цін на кейнсіанському відрізку кривої AS.

18. Зростання сукупних витрат у кейнсіанській моделі призведе до зрушення кривої сукупного попиту:

а) вправо на величину зростання сукупних витрат, помножену на значення мультиплікатора;

б) вправо на величину зростання сукупних витрат;

в) вліво на величину зростання сукупних витрат;

г) вліво на величину зростання сукупних витрат мінус обсяг трансфертів.

19. Якщо рівновага порушиться падінням сукупного попиту, то її відновлення в короткостроковому періоді здійснюється за умов:

а) збільшення цін за незмінної зарплати;

б) зниження лише зарплати;

в) зниження цін і зарплати;

г) зниження цін за незмінної зарплати.

Задачі

Задача 1. При доході 5 од. (V) на споживання (C) припадає 4 од., при доході в 8 од., споживання складає 6 од. Визначте: $c^/$ та $s^/$

Задача 2. За даним таблиці знайдіть:

а) побудуйте функцію споживання та заощадження;

б) розрахуйте граничну схильність до заощадження при умові збільшення доходу від 100 до 200: від 300 до 400; від 500 до 600.

C	V	S
120	100	
200	200	
270	300	
330	400	
380	500	
420	600	

Задача 3. Функція споживання має вигляд: C=100+0,8V

Завдання: заповнити таблицю, побудувати графік споживання.

V	C	S	$c^/$	$s^/$
600				
800				
1000				
1200				
1400				

Завдання 4. За даними таблиці побудувати графік функцію споживання та заощадження; заповнити таблицю.

C	V	S	c	s	$c^/$	$s^/$
	100	-100				
	200	-50				
	300	0				
	400	100				
	500	150				
	600	200				

Завдання 5. Функція споживання має вигляд: C=400+0,75V. Поточний використовуваний доход домогосподарства становить 4000 ум. од. Визначити:

1)споживання; 2)заощадження; 3) автономне споживання; 4) гранична схильність до споживання і заощадження.

Завдання 6. Функція споживання має вигляд: C=50+0,6V, ставка податку 20%, загальний дохід 1000 дол.. Визначте на скільки зміниться обсяг заощаджень , якщо автономне заощадження зросте на 5 дол.

Завдання 7. Функція споживання має вигляд: C=20+0,7V ставка податку 20%. Визначте рівноважний обсяг доходу. Яким будуть при цьому обсяги споживання та заощадження , покажіть графічно.

Задача 8. Економіка описана наступними даними:

V = C + I; C = 100 + 0,8V; I = 50

Визначити: а) рівноважний рівень доходу; б) рівноважний рівень споживання і заощадження; в) якщо рівень виробництва стане 800, то який буде незапланований приріст запасів продукції? г) якщо автономні інвестиції збільшаться до 100, то як зміниться рівноважний випуск? Яке значення мультиплікатора автономних витрат?. Покажіть ці зміни рівня рівноваги графічно.

Задача 9. Економіка описана наступними даними:

V = C + I + G + NE; C = 300 + 0,8V; I = 200 + 0,2V

NE = 100 – 0,04V; G = 200; t = 0,2

Визначити: а) рівноважний рівень доходу; б) величину мультиплікатора автономних витрат.

Задача 10. На основі наведеного графіка функції споживання побудуйте графік функції заощадження. Визначте середню схильність до споживання в точці E

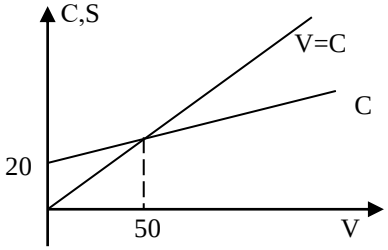

Задача 11. Споживання домогосподарств характеризується наступними даними: функція споживання C = 20 + 0,8V, ставка податку складає 10%, загальний дохід 500 гр. од., дотації – 50 гр. од. Визначити обсяг заощаджень та середню схильність до споживання.

Задача 12. Залежність між величиною НД та обсягом споживання домашніх господарств представлені в таблиці

НД, гр.од.	0	250	400	550	700
Споживання домогосподарств, гр. од.	225	300	375	450	525

Визначити:

а) алгебраїчний вигляд функцій споживання та заощадження;

б) при якому рівні доходу заощадження рівні нулю.

Задача 13. Припустимо, що в країні проживає 500 сімей. Одна третина сімей має граничну схильність до споживання 0,6, а дві третини сімей 0,8. Визначити: наскільки зростуть сукупні витрати на споживання, якщо використовуваний дохід збільшиться на 100 гр. од. I за умови, що весь приріст доходу приходиться:

а) на сім'ї, що складають одну третину загальної кількості;

б) на сім'ї, що складають дві третини загальної кількості.

Задача 14. Споживання домогосподарств характеризується даними: функція споживання $C = 50 + 0,6V$, ставка податку 20%, загальний дохід – 1000 гр.од. Визначити: наскільки зміниться обсяг заощаджень, якщо автономне споживання зросте на 5 гр.од.

Задача 15. Споживання домашніх господарств характеризується функцією $C = 0,7V + 20$, ставка податку складає 20%. Визначити рівноважний обсяг доходу. Якими будуть при рівновазі обсяги споживання та заощадження. Покажіть графічно. Проаналізуйте, як змінюється по мірі зростання доходу середня схильність споживання.

Задача 16. Який повинен бути НД, щоб при автономному споживанні 200 гр. од., граничній схильності до споживання $C = 0,7$, податковій ставці $t= 20\%$, задовольнити попит підприємств на інвестиції в об'ємі 240 гр.од.?

Задача 17. Ринок благ характеризується функціями: $C = 0,8V + 100$. $I = 220$. Ставка прибуткового податку – 15%, трансфери складають 10 гр.од. Визначте , як зміниться НД при окремому та одночасному збільшенні інвестицій на 20 % і збільшень на 30 гр.од.

Задача 18. В економіці без державного виробництва і зв'язку з світовим ринком функції заощаджень та інвестицій мають вигляд: $S = 0,8V – 10$; $I = 2(5-r)$.

Визначити рівняння рівноваги на ринку благ та побудуйте графік. Як зміниться макроекономічна рівновага, якщо буде введена постійна ставка прибуткового податку 13%?

Завдання

1. Проаналізуйте вплив держави на сукупний попит.
2. З'ясуйте різницю між простим і складним мультиплікатором.
3. Дайте оцінку іноземних інвестицій в економіці України.

Теми рефератів

1. Споживання та заощадження в Україні.
2. Шляхи покращення інвестиційного клімату в Україні.
3. Інвестиційна політика в Україні.

ТЕМА 6: ДЕРЖАВА ЯК СУБ'ЄКТ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ. ФІНАНСОВА СИСТЕМА. ФІНАНСОВА ТА ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ

Мета: оволодіти знаннями щодо особливостей державного регулювання економікою, вивчити базові засади фінансової системи та здійснення фіскальної політики держави

Питання для самопідготовки

1. Економічні функції держави.

2.. Порівняльна характеристика кейнсіанської та класичної моделі макроекономічної регулювання.

3. Зміст кейнсіанського механізму впливу на сукупний попит і забезпечення повної зайнятості.

4. Навести приклади практичної реалізації макроекономічних теорій та виходу країни із кризи та досягнення сталого економічного росту.

5. Сутність фінансових відносин. Суб'єкти та об'єкти фінансових відносин.

6.Порівняльна характеристика дискреційної та автоматичної фіскальної політики.

7. Види дефіциту держбюджету.

8. Вплив державного боргу та дефіцитів бюджету на економіку країни.

Тестові завдання

1. Напрям макроекономічної теорії, ключова ідея якого полягає в тому, що ринок не здатний в короткостроковому періоді швидко відновлювати повну зайнятість і тому виникає необхідність державного впливу на сукупний попит – це:

а) кейнсіанська теорія;

б) класична теорія;

в) теорія монетаризму

г) теорія економіки пропозиції.

2. Що не є основним каналом зв'язку з іншими економічними суб'єктами:

а) державні видатки;

б) податки;

в) державні запозичення;

г) споживчі видатки.

3. В системі довгострокового державного регулювання головне місце займає цілеспрямований вплив на:

а) рівень безробіття та зайнятості;

б) рівень цін;

в) обсяг і структуру інвестицій та рівень заощаджень в економіці;

г) сукупний попит.

4. За характером впливу на господарські суб'єкти державне регулювання економіки поділяють на:

а) коротко – і довгострокове;

б) пряме і непряме;

в) економічне і адміністративне;

г) об'єктивне і суб'єктивне.

5. Короткострокове державне регулювання передбачає:

а) антициклічне регулювання і вплив на сукупний попит;

б) регулювання обсягу і структури інвестицій;

в) регулювання цін;

г) немає праивльних відповідей.

6. Пряме державне регулювання економіки реалізується:

а) внесення відповідних змін в умови функціонування ринкового механізму;

б)правові, адміністративні та економічні інструменти;

в) немає вірних відповідей.

7. До економічних інструментів державного регулювання економіки належать:

а) закони і постанови:

б) ліцензії і встановлення квот;

в) прогнозування і планування;

г) укази і розпорядження.

8. Головним суб'єктом в державному регулюванні кейнсіанської теорії виступають:

а) чисті інвестиції;

б) сукупні видатки;

в) державні витрати;

г) експортно – імпортні надходження.

9. Саморегулююча ринкова система гарантує:

а) відсутність дефіциту товарів;

б) неможливість надлишку товарів;

в) дефіцит і надлишок товарної маси, які швидко зникають в результаті дії цінового механізму;

г) немає вірних відповідей.

10. До інструментів державного регулювання економіки належать:

а) правові регулятори;

б) адміністративні регулятори:

в) економічні регулятори;

г) усі відповіді вірні.

11. Дефіцит державного бюджету може фінансуватися за рахунок:

а) прибутків підприємств;

б) доходів домогосподарств;

в) додаткової емісії грошей;

г) золотовалютних резервів країни;

д) немає вірних відповідей.

12. Якщо уряд передбачає збільшити рівень реального ЧНП, то він може:

а) понизити податки;

б) зменшити державні закупки товарів і послуг;
в) зменшити трансфертні платежі;
г) зменшити рівень бюджетного дефіциту.
13. Державний борг – це сума попередніх:
а) дефіцитів бюджету;
б) бюджетних надлишків за вирахування дефіцитів бюджету;
в) державних видатків;
г) бюджетних дефіцитів за вирахуванням бюджетних надлишків.
14. Дефіцит державного бюджету існує, якщо:
а) державні витрати перевищують доходи;
б) збільшуються державні витрати;
в) скорочується державний борг;
г) зменшуються податки.
15. Бюджетний дефіцит може фінансуватися за рахунок:
а) зменшення державних закупок;
б) зменшення трансфертів;
в) державного запозичення;
г) немає правильних відповідей.

Задачі

Задача 1. Побудувати графік моделі IS-LM.

а) Як на цьому графіку відобразиться приріст державних витрат, які фінансуються за рахунок: продажу облігацій населенню; збільшення заборгованості Центральному банку?

б) Як зміниться розташування лінії LM, якщо швидкість обігу грошей знизиться вдвічі при тому ж доході?

Задача 2. В економіці встановилася рівновага на ринку благ фінансовому. Як вплинуть на рівновагу такі події (при незмінних інших умовах):

а) підвищиться гранична схильність до споживання ($c^{/}$).

б) при кожній ставці процента (i) обсяг інвестицій зменшиться;

в) зросте швидкість обігу грошей (у);

г) зросте пропозиція грошей (M^5);

д) знизиться попит на гроші як майно ($M^в(i)$);

є) знизиться гранична схильність до заощадження (s')

є) зросте попит на інвестиції (I); ж) зростуть державні витрати за рахунок зростання і датків (Т).

Відповіді занесіть у таблицю:

Подія	На стан якого ринку впливає	Графік функції зміниться	Що відбувається на графіку IS-LM моделі	Напрямок зміни У	Напрямок зміни (i)

Задача 3. Визначте обсяг виробництва, якщо автономне споживання складає 60гр.ум.од., гранична схильність до споживання 0,6, попит підприємств на інвестиції – 100 ум.од., державні витрати – 50 ум.од. Як зміниться обсяг виробництва, якщо буде введено прибутковий податок 13%?

Задача 4. Відома формула споживання $C = 0,5 \cdot V_{к.с.} + 30$, I = 100 ум.од., ставка прибуткового податку – 20%, обсяг трансферних виплат з держбюджету – 20ум.од., державні закупки на ринку благ - 40 ум.од. Визначте рівноважний ВВП та стан державного бюджету.

Задача 5. Споживання домашніх господарств визначається формулою:

$C = 200 + 0,8V_{к.в.}$, I = 160 ум.од. Ставка прибуткового податку – 25%, експорт – 50 ум.од., імпорт -30. Визначте рівноважний національний дохід та стан державного бюджету.

Задача 6. Функція заощадження має вигляд: S = 0,3V– 20; Інвестиційний попит складає 40. Визначте двома способами: за допомогою умовної рівноваги на ринку благ та за допомогою мультиплікатора – як зміниться національний дохід, якщо домашні господарства збільшать свої заощадження на 20.

Задача 7. Споживання домашніх господарств визначається формулою:

$C = 200 + 0,6V_{к.в.}$, I = 300 ум.од., витрати держави на придбання благ – 150, транспортні витрати – 30, а ставка прибуткового податку – 20%.

Визначити: рівноважний ВНП; як зміниться ВНП, якщо державні витрати зростуть на 10; стан державного бюджету до і після збільшення державних витрат.

Задача 8. Уряд країни взяв позику за кордоном у сумі 500 млн дол. за річною ставкою 10%. Ці кошти використано для реалізації інвестиційного проекту, який забезпечує щорічний приріст ВВП на суму 100 млн дол. упродовж кількох років. Визначити: наскільки зросте державний борг; чи зросте чистий тягар боргу, який несуть громадяни цієї країни.

Задача 9. Припустімо, що державні закупівлі дорівнюють 600, величину податків визначає залежність $T = 0,4V$, трансферів: $Tr = 0,2\ V$, а рівень цін = 1. Державний борг становить D=900 за процентної ставки $r = 0,1$. Фактичний обсяг виробництва дорівнює 2200, а природний — 2500. Визначити: надлишок чи дефіцит має державний бюджет; величину структурного дефіциту держбюджету; величину циклічного дефіциту держбюджету.

Задача 10. Національна економіка країни у поточному році характеризується такими даними: ВВП дорівнює 1000 млрд. євро, $c' = 0,8$, $t = 0,25$. Уряд передбачає у наступному році збільшити ВВП та 100 млрд. євро, внаслідок чого ціни зростуть на 4 % . На яку величину уряд має зменшити чисті податки, щоб досягти поставленої мети?

Задача 11. Змішана рівноважна закритого типу характеризується такими макроекономічними показниками (млрд. євро):

$V = 2000$; $C = 1200$;

$T = 300$; $I_H = 600$;

Розрахуйте обсяг державних закупівель.

Задача 12. Фактичний ВВП країни „В” у минулому році становив 3800 млрд. євро. На поточний рік уряд запланував збільшення ВВП до 4300 млрд. євро, щоб досягти його рівноважного потенційного значення. За останні роки гранична схильність до споживання в країні становила 0,78. На скільки треба збільшити державні витрати або зменшити податки, щоб економіка досягла рівноважного стану?

Задача 13. Визначте, на яку суму треба зменшити податки, щоб збільшити ВВП на 100млн. грн. з за умов, коли гранична схильність до споживання дорівнює 0,8, а граничний коефіцієнт податків — 0,25.

Задача 14. В умовах неповної зайнятості уряд країни державні закупівлі на 20 млрд. євро, а податки — на 10 млрд. євро за умов, коли $c' = 0{,}8$, $t = 0{,}25$.

Визначте, чому дорівнює приріст реального ВВП?

Задача 15. Економіка країни характеризується такими даними (млрд. євро): фактичний ВВП становить 4000; потенційний — 4200; гранична схильність до споживання — 0,8. 1). Як мають змінитись державні закупівлі для досягнення економікою країни рівноважного стану за умов . що інші показники не будуть змінюватись? 2). Як має змінитись величина податкових надходь щоб економіка країни досягла рівноважного стану?

Задача 16. Економіка країни перебуває у рівноважному стані. З метою виконання програми державного будівництва уряд планує збільшити державні витрати на 10 млрд. євро.

На скільки треба одночасно збільшити податки, щоб не допустити порушення рівноважного стану національної економіки за умови, що гранична схильність до споживання дорівнює 0,75?

Задача 17. Змішана рівноважна закритого типу характеризується такими макроекономічними показниками (млрд. євро):

$V = 2000$; $C = 1200$; $T = 300$; $I_H = 600$; Розрахуйте обсяг державних закупівель.

Задача 18. Фактичний ВВП країни у минулому році становив 3800 млрд. євро. На поточний рік уряд запланував збільшення ВВП до 4300 млрд. євро, щоб досягти його рівноважного потенційного значення. За останні роки гранична схильність до споживання в країні становила 0,78. На скільки треба збільшити державні витрати або зменшити податки, щоб економіка досягла рівноважного стану?

Задача 19. Визначте, на яку суму треба зменшити податки, щоб збільшити ВВП на 100млн. грн. з за умов, коли гранична схильність до споживання дорівнює 0,8, а граничний коефіцієнт податків — 0,25.

Задача 20. В умовах неповної зайнятості уряд країни державні закупівлі на 20 млрд. євро, а чисті податки — на 10 млрд. євро за умов, коли $c' = 0{,}8$, $t = 0{,}25$. Визначте, чому дорівнює приріст реального ВВП?

Задача 21. В економіці країни державні витрати G =500 млрд. дол.., податкова функція T= 0,4 , трансфери TR = 0,2 , рівень цін P= 1. Державний борг D = 1000 млрд. дол.. при реальної ставці відсотка = 10%. Реальний обсяг V= 2000 млрд. дол.., а потенційний V = 2500 млрд. дол. Визначте , яким буде сальдо бюджету? Яка величина структурного дефіциту держбюджету? Яка величина циклічного дефіциту держбюджету?

Задача 22. Економіка країни характеризується такими даними:

C =20+ 0.8 (V- T + TR); I = 60; G = 30; T = 40; TR = 10.

Державний бюджет збалансований, тобто T = G+TR.

1. Визначте рівноважний рівень ВВП.
2. Якщо уряд збільшить державні закупки до 40 то:

А) на яку величину зміниться рівноважний рівень доходу?

Б) яка буде величина мультиплікатора державних витрат?

В) як зміниться сальдо державного бюджету?

Г) що відбудеться з кривою сукупних витрат?

3.Уряд збільшив податки з 30 до 40 (при рівне державних витрат 30);

А) на яку величину зміниться рівноважний рівень доходу?

Б) яка буде величина мультиплікатора державних витрат?

В) як зміниться сальдо державного бюджету?

Г) що відбудеться з кривою сукупних витрат?

4. Уряд одночасно збільшує державні витрати з 30 до 40 та податки з 40 до 50:

А) на яку величину зміниться рівноважний рівень доходу?

Б) яка буде величина мультиплікатора державних витрат?

В) як зміниться сальдо державного бюджету?

Г) що відбудеться з кривою сукупних витрат?

Завдання

1. В чому полягає роль фінансів у суспільстві?
2. Охарактеризуйте історичний аспект розвитку фінансів.

Теми рефератів

1. Становлення та розвиток податкової системи України.
2. Проблеми стабілізації фінансової системи України.
3. Макроекономічні наслідки державної заборгованості.

ТЕМА 7. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА. ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ ТА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ

Мета: вивчити базові засади формування та функціонування банківської системи, здійснення монетарної політики. Оволодіти знаннями щодо державного регулювання зайнятості та здійснення соціальної політики

Питання для самопідготовки

1. Кредитна система та її структура.
2. Особливості фінансової та кредитної системи України.

3. Роль держави в регулюванні розподілу доходів, забезпеченні рівня та якості життя населення.

4. Еволюція теоретичних концепцій ринку праці (концепція Філіпса, монетаризм, неокласицизм, інституціоналізм).

Тестові завдання

1. Які з перелічених принципів не є принципами кредитування?

а) терміновість;

б) платність;

в) повернення кредитів;

г) ефективність користування позиками.

2. До функцій центрального банку не відноситься:

а) емісія грошових знаків;

б) регулювання грошового обігу відповідно до потреб економіки;

в) зберігання золото-валютних резервів країни;

г) видача кредитів населенню.

3. Якщо НБУ продає велику кількість державних цінних паперів на відкритому ринку, то він має на меті:

а) зробити кредит більше доступним;

б) знизити дисконтну ставку;

в) збільшити обсяг інвестицій;

г) зменшити загальну масу грошей в обігу.

4. Короткострокові позики найчастіше використаються для:

а) покупки устаткування;

б) будівництва нових заводів і будинків;

в) покриття витрат з виплати зарплати;

г) фінансування наукових досліджень.

5. Які функції виконують комерційні банки?

а) надання позики промисловим підприємствам;

б) емісія грошей;

в) здійснення розрахунків між окремими господарчими одиницями;

г) зберігання золотого запасу держави.

6. Які операції комерційних банків належать до активних?

а) випуск акцій;

б) надання позики підприємствам;

в) залучення до зберігання в банку коштів населення, підприємств;

г) немає правильної відповіді.

7. Які пасивні операції здійснюють комерційні банки?

а) вкладення капіталу банку в розбудову мережі транспорту;

б) надання грошової позики окремим громадянам на будівництво житла;

в) розміщення серед населення облігацій державної позики;

г) немає правильної відповіді.

8. Які операції комерційних банків відносяться до трастових:

а) емісія грошей;

б) посередництво в одержанні клієнтом кредиту;

в) посередництво в операціях з цінними паперами, валютою, майном;

г) діяльність банку з управління майном, переданим клієнтом банку за дорученням.

9. Іпотечний банк – це банк:

а) який займається емісійно-інвестиційними операціями;

б) який займається зовнішньоекономічними операціями;

в) який займається позичково-ощадними операціями;

г) який видає позички під заставу нерухомості.

10. Яка з операцій не належить до банківського кредиту:

а) лізинг;

б) іпотека;

в) комерційний кредит;

г) овердрафт.

11. Чим зумовлена різноманітність форм вираження показників соціального прогресу:

а) різноманітністю галузей;

б) неможливість виділити єдиний універсальний показник соціального прогресу;

в) різноманітність виконуваних функцій різними галузями соціальної сфери;

г) усі відповіді правильні?

12. З погляду класичної теорії причиною циклічного безробіття є:

а) надмірна заробітна плата;

б) низька зарплата;

в) надмірна пропозиція робочої сили;

г) недостатній попит на робочу силу.

13. Яка теорія доводить неможливість одночасного зростання безробіття та інфляції:

а) класична теорія;

б) кейнсіанська теорія;

в) теорія економіки пропозиції;

г) теорія раціональних очікувань?

14. Англійський вчений-економіст Дж. Кейнс вважав, що:

а) приватна власність на засоби виробництва сприяє високому рівню зайнятості;

б) у ринковій економіці є механізм, здатний у короткий термін забезпечити високий рівень зайнятості;

в) для зниження безробіття уряд має збільшувати державні закупки і платні послуги;

г) в основі управління економікою країни має бути система централізованого планування.

15. Що є об'єктами державного регулювання ринку праці *(дописати)*:

а) зайнятість;

б) трудові відносини;

в) розподіл та перерозподіл робочої сили;

г) ...

16. Метою державного розподілу та перерозподілу ринкових доходів є зрівняння диференціації за рівнем доходів і капіталу:

а) так; б) ні.

17. Низьким вважається індекс людського розвитку, якщо він:

а) менший 50;

б) менший 1;

в) менший 0,5;

г) немає вірних відповідей.

18. Що необхідно розуміти під рівнем освіти при визначенні показників рівня життя:

а) кількість років, які провів «середній громадянин» в режимі навчання після 15 років;

б) відсоток в країні громадян з вищою освітою;

в) кількість років, які провів «середній громадянин» в режимі навчання протягом усього свого свідомого життя;;

г) відсоток в країні громадян без початкової освіти?

19. Крива Філіпса у короткостроковому періоді відображає зв'язок між безробіттям та:

а) рівнем заробітної плати;

б) рівнем інфляції;

в) рівнем споживчих витрат;

г) обсягом державних витрат.

20. Згідно з поглядами М. Фрідмена, рівновага на ринку праці за природного рівня безробіття означає:

а) відсутність фрикційного і структурного безробіття;

б) рівновагу між сукупним попитом і сукупною пропозицією;

в) однаковий рівень очікуваного і фактичного рівня інфляції;

г) перевищення реального рівня інфляції над очікуваним.

Задачі

Задача 1. Грошова маса країни „А" характеризується такими показниками (млрд. євро): готівкові гроші становлять 3,3, строкові депозити — 2,2, поточні рахунки — 2Д, розрахункові рахунки підприємств — 1,2, кошти клієнтів за трактовими операціями банків — 0,9, кошти Держстраху — 0,75. Чому дорівнює агрегат М2?

Задача 2. Грошовий агрегат МІ дорівнює 10,7 млрд. євро, поточні рахунки — 2,9, розрахункові рахунки підприємств — 2,5, строкові депозити —

25,1, кошти Держстраху — 1,8, кошти клієнтів за трактовими операціями — 1,3. Чому дорівнює агрегат М0?

Задача 3. Національний дохід країни „Б" у базовому році становив 200 млрд. євро, а грошовий попит 45 млрд. євро. В аналізованому періоді національний дохід збільшився на 6 % , а швидкість обертання грошей і рівень цін не змінилися. Чому дорівнює попит на гроші в аналізований період?

Задача 4. Попит на гроші визначається функцією:

$$(M)^D = 0{,}3\,Y - 15\,r,$$

де Y — реальний ВВП (національний дохід), r — реальна відсоткова ставка. Що станеться з кривою попиту на гроші, якщо національний дохід збільшиться на 180 000 євро, а реальна ставка відсотку зросте на 20 % ?

Задача 5. Національний банк вирішив збільшити пропозицію грошей на 330 млрд. грн. На скільки треба збільшити грошову базу за умови, що коефіцієнт готівки дорівнює 0,3, а резервна норма становить 15 % .

Задача 6. Банківські депозити збільшилися на 200 млн. грн. Норма банківських резервів на цей період становила 20 % . На скільки може зрости пропозиція грошей?

Задача 7. До комерційного банку на депозитний нок надійшло 50 млн. грн. Норма банківських резерв1 дорівнює 10 % , а коефіцієнт готівки — 0,18. Скільки грошей створить банківська система?

Задача 8. Депозитні гроші комерційного банку 1 збільшилися на 100 млн. грн, резервна норма становить 20%. На яку суму може видати кредит банк З?

Задача 9. Загальні резерви комерційного банку становлять 580 млн. грн., депозити — 2550 млн. грн. Норма обов'язкових банківських резервів — 20 %. Як може змінитися пропозиція кредитних грошей, якщо банк вирішить використати свої надлишкові резерви для видачі кредитів?

Задача 10. Депозитні гроші комерційного банку становлять 20 млн. грн. Норма обов'язкових банківських резервів дорівнює 20 %. Крім цього, комерційний банк зберігає 10 % надлишкових резервів від суми депозитів. Яку максимальну суму грошей комерційний банк може використати для видачі кредитів?

Задача 11. Загальні резерви комерційних банків становлять 2 млрд. грн. Депозити цих банків становлять 8 млрд грн. Норма обов'язкових банківських резервів — 20 %. Якщо національний банк зменшить норму обов'язкових банківських резервів до 18 %, то на скільки може збільшитись пропозиція кредитних грошей за умови використання надлишкових резервів для видачі кредитів?

Задача 12. Національний банк України купив у комерційних банків державні облігації на суму 500 млн. грн. Як може змінитись пропозиція грошей, якщо комерційні банки повністю використають свої кредитні гроші за умови, що норма банківських резервів дорівнює 20%?

Задача 13. Обсяг депозитів комерційного банку становить 1 млн. євро. Норма банківських резервів дорівнює 15 %. Крім того, банк зберігає ще 5 % надлишкових резервів від суми депозитів. Яку максимальну суму комерційний банк може використати для видачі кредитів?

Задача 14. Національний банк продав комерційним банкам державні облігації на суму 750 млн. грн. Як зміниться пропозиція кредитних грошей, якщо Комерційні банки повністю використають свої кредитні можливості за умови, що норма обов'язкових резервів — 18 %?

Задача 15. У базовому році відсоткова ставка за облігаціями дорівнює 15 %, ціна облігацій — 100 грн. В аналізованому році ціна облігацій зросла на 20 % порівняно з базовим роком. Чому дорівнює відсоткова ставка за облігаціями в аналізованому році?

Завдання

1. Грошовий ринок знаходіться в стані рівноваги. Центральний банк приймає рішення зменшить пропозицію грошей. Як це відобразиться на грошовому ринку (ставка відсотка, курс облігацій).
2. Якщо гроші вилучають з обігу і розміщуються в банк, призведе це до скорочення грошей? Яка додаткова інформація потрібно для однозначної відповіді.

Теми рефератів

1. Економічна роль золота в сучасних умовах.
2. Сучасна грошово-кредитна політика України.
3. Банківська система України.

ТЕМА 8. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА: СУТНІСТЬ, СПЕЦИФІКА ТА СУБ'ЄКТИ. МЕХАНІЗМ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Мета: з'ясувати особливості та механізми зовнішньоекономічної політики держави

Питання для самопідготовки

1. Міжнародна торгівля і утворення світових ринків товарів.
2. Суть, причина, форми і тенденції розвитку міграції робочої сили.
3. Міжнародний рух капіталу.
4. Глобальні світові тенденції та їх вплив на Україну.
5. Глобальні проблеми народонаселення і міграції робочої сили.
6. Масштаби загрози і шляхи вирішення екологічних проблем.

Тестові завдання

1. Прихильники протекціонізму стверджують, що торговельні бар'єри необхідні для:

а) захисту молодих галузей від іноземної конкуренції;

б) збільшення внутрішньої зайнятості;

в) недопущення демпінгу;

г) усі відповіді правильні.

2. Принцип порівняльних переваг вперше сформулював:

а) А. Маршалл;

б) П. Самуельсон;

в) Д. Рікардо;

г) А. Сміт.

3. Квота є торговельним бар'єром, який:

а) скорочує зайнятість у галузях, які захищають національного виробника;

б) знижує рівень корупції в країні;

в) посилює конкуренцію на національному ринку;

г) вигідний усім групам населення;

д) немає правильних відповідей.

4. Яка ознака не характеризує сучасну міжнародну валютну систему:

а) повна демонетизація золота;

б) ліквідація номінального золота паритету;

в) запровадження фіксованих валютних курсів;

г) скасування офіційної ціни на золото;

д) розширення кола резервних валют.

5. Конвертованість національної валюти – це:

а) можливість її вільного обміну на американські долари;

б) можливість її вільного обміну на грошові одиниці інших країн в межах держави, якій вона належить;

в) можливість вільного придбання на неї товарів за кордоном;

г) можливість її вільного обміну на грошові одиниці інших країн як в межах держави, якій вона належить, так і за її межами.

6. В основі Ямайської валютної системи лежить:

а) вільний плаваючий курс;

б) фіксований курс;

в) золотий стандарт;

г) золотовалютний стандарт.

7. Складова частина платіжного балансу країни – рахунок поточних платежів – не включає:

а) транспортні послуги іноземним державам;

б) товарний експорт:

в) чисті доходи від інвестицій;

г) зміни в активах країни за кордоном.

8. До форм міжнародних економічних відносин належить:

а) міжнародна торгівля;

б) міграція капіталу;

в) міжнародне виробниче співробітництво;

г) міжнародний кредит;

д) усі відповіді правильні.

9. Від запровадження ввізного мита на певний продукт в національній економіці втрати несуть такі економічні суб'єкти країни:

а) держава;

б) національні виробники;

в) споживчі;

г) усі відповіді правильні.

10. Якщо відбудеться ріст курсу національної валюти країни, тоді:

а) зростуть експорт та імпорт;

б) скоротяться експорт та імпорт;

в) зросте експорт, зменшиться імпорт;

г) скоротиться експорт, зросте імпорт.

11. Якщо ВНП США зменшується, то при системі плаваючих валютних курсів:

а) імпорт зменшується, а ціна долара США зростає;

б) імпорт і ціна долара США будуть зменшуватися;

в) імпорт і ціна долара США будуть зростати;

г) імпорт зростає, а ціна долара США зменшується;

д) немає правильних відповідей.

12. Дефіцит платіжного балансу:

а) не змінює грошової бази;

б) не впливає на кількість грошей в обігу;

в) зменшує кількість грошей у країні;

г) збільшує кількість грошей у країні.

13. Головним чинником поглиблення міжнародного поділу праці нині стає:

а) відмінності у грунтово-кліматичних умовах країни;

б) географічне розташування країн;

в) науково-технічні досягнення країн;

г) забезпечення країн трудовими ресурсами.

14. Що не є втратою споживачів від запровадження ввізного мита на певний продукт:

а) зменшення обсягів закупівель цього продукту;

б) сплата мита;

в) оплата приросту прибутку вітчизняних фірм;

г) оплата витрат вітчизняних фірм на виробництво додаткової кількості цього продукту.

15. Паритет купівельної спроможності – це:

а) встановлене співвідношення між двома валютами, яке є основою валютного курсу;

б) співвідношення купівельної спроможності двох валют;

в) співвідношення купівельної спроможності двох чи більше валют відносно «споживчого кошика»;

г) немає правильних відповідей.

Задачі

Задача 1. Припустимо, що в країнах А та Б прийнятий золотий стандарт. Одиниця валюти країни А дорівнює 1/20 унції золота (унція = 28,3 грн.), а одиниця валюти країни Б дорівнює 1/10 унції золота.

а) Скільки коштує одиниця валюти А у валюті Б?

б) Скільки коштує одиниця валюти Б у валюті А?

в) Якщо одна одиниця валюти Б буде продаватися за 1 одиницю валюти країни А, то яким буде при цьому рівно важний обмінний курс?

Задача 2. Нижче наведені дані про попит на гривні та їх пропозицію (млн.):

Ціна гривні (в доларах)	Обсяг попиту на гривні (млн.)	Обсяг пропозиції гривень (млн.)
0.50	300	400
0.53	320	370
0.56	340	340
0.59	360	310
0.63	380	280

а) Визначіть рівноважний валютний курс долара.

б) Визначіть рівноважний валютний курс гривні.

в) Яка кількість доларів буде куплена на валютному ринку?

г) Яка кількість гривень буде куплена на валютному ринку?

Завдання

1. Поясніть твердження: «Експорт країни забезпечує надходження іноземної валюти, яку ця країна може використати для фінансування імпорту»

2. В основі системи МЕВ лежить міжнародний поділ праці. Дайте пояснення цього положення за кожним напрямом МЕВ:

- міжнародні зв'язки виробничого характеру;
- рух ресурсів;
- світові торговельні зв'язки;
- міжнародні валютні відносини;
- науково-технічне співробітництво.

Теми рефератів

1. Зовнішньоекономічна політика України.

2. Валютний ринок в Україні.

3. Етапи розвитку міжнародної валютної системи.

Змістовий модуль 2. Основи мікроекономіки

ТЕМА 9. ПРЕДМЕТ МІКРОЕКОНОМІКИ. ОСНОВИ САМОРЕГУЛЮВАННЯ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Мета: оволодіти знаннями щодо поведінки мікроекономічних суб'єктів, особливостей мікроекономічної моделі ринкової рівноваги, специфіки еластичності попиту та пропозиції

Питання для самоперевірки

1. Чим відрізняються уподобання і вибір?
2. Що доводять основні аксіоми?
3. Чому аксіоми уподобань стосуються певного моменту часу, конкретної особи, суб'єктивних смаків людини, індивідуальної системи цінностей та принципу "за інших рівних умов"?
4. Поясніть чому може змінюватись кут нахилу кривої "дохід-споживання"
5. Поясніть взаємозв'язок між кривою "ціна-споживання" і лінією індивідуального попиту.
6. Поясніть нахил кривих Енгеля та криву витрат Енгеля на агреговану групу благ.
7. Поясніть вплив ефекту доходу і ефекту заміщення при зниженні ціни на нормальні, менш якісні товари і товар Гіффена.
8. Як Дж. Хікс і Е. Слуцький пояснюють ефекти заміщення та доходу?
9. Поясніть суть надлишку споживача та вплив на нього відхилення від стану рівноваги.
10. Охарактеризуйте виробничий надлишок фірми та виробничий надлишок на ринку у короткостроковому періоді.
11. Як характеризується виробничий надлишок в довгостроковому періоді?
12. Що являє собою стійка і нестійка рівновага?
13. Як встановлюється рівновага під впливом циклічних коливань різного характеру?
14. Поясніть суть встановлення рівноваги з точки зору Л. Вальраса і А. Маршалла.
15. Як податки, дотації і квоти впливають на стан ринкової рівноваги?

Тестові завдання

1. Яке з наведених далі положень доводить аксіому порівнянності:

а) $X > Y$ та $Y > Z$, то $X > Z$;

б) $X(\Delta_i) = (X_1, ..., X_i, X_i + \Delta_i, X_{i+1}, ..., X_n) > X$, де $\Delta_i > 0$;

в) $X > Y$ або $Y > X$, або $X \approx Y$.

2. Який момент не враховує твердження «Великий будинок у Чорнобилі гірше, ніж маленька хата на Харківщині»:

а) певний момент часу;

б) конкретної особи;

в) «за інших рівних умов»;

г) суб'єктивні смаки.

3.Крива «ціна-споживання» не характеризує вплив зміни доходу споживача на обсяг блага, що споживається:

а) так;

б) ні.

4.Для нормальних товарів лінія «дохід-споживання» має:

а) від'ємний нахил;

б) додатній нахил;

в) вертикальний характер;

г) горизонтальний характер.

5.Із збільшенням доходу збільшується його частка на:

а) продукти харчування;

б) одяг і житло;

в) інші потреби.

6.Для нормальних товарів загальний ефект – це:

а) різниця між ефектом заміщення і ефектом доходу;

б) сума ефекту заміщення і ефекту доходу;

в) відношення ефекту заміщення до ефекту доходу;

г) добуток ефекту заміщення і ефекту доходу.

7.Для пояснення впливу зміни ціни блага на обсяг його споживання Дж. Хікс пропонував провести додаткову бюджетну лінію,яка була б:

а) паралельною початковій бюджетній лінії і доторкалась до початкової кривої байдужості;

б) паралельною початковій бюджетній лінії і проходила через початкову точку рівноваги споживача.

8.Якщо картопля – товар Гіффена, то для неї від'ємний ефект заміщення перевищує додатній ефект доходу:

а) так;

б) ні.

9.Ефект заміщення полягає у тому, що в результаті зміни ціни споживач змінює структуру споживання:

а) так;

б) ні.

10. Якщо для товару А обсяг попиту збільшується при збільшенні ціни, то він є:

а) товаром Гіффена;

б) малоцінним товаром;

в) нормальним товаром;

г) правильні відповіді а) і б).

Задачі

Задача 1. Функція попиту на товар $Q_D = 7–P$. Функція пропозиції товару $Q_S = -5 +2P$, де Q_D і Q_S – відповідно обсяг попиту і пропозиції, P – ціна.

Припустимо, що на товар впроваджено податок, який сплачує продавець, в розмірі 1,5 грн. за одиницю. Визначити надлишок продавця і покупця до і після впровадження податку.

Задача 2. Функція попиту на товар $Q_D = 8–P$, функція пропозиції товару $Q_S = -7 +2*P$.

Визначити надлишок покупця.

1. На малюнках показані павутиноподібні моделі встановлення рівноваги. Поясніть (і підпишіть малюнки), в якому випадку встановлюється стійка, а в якому - нестійка рівновага.

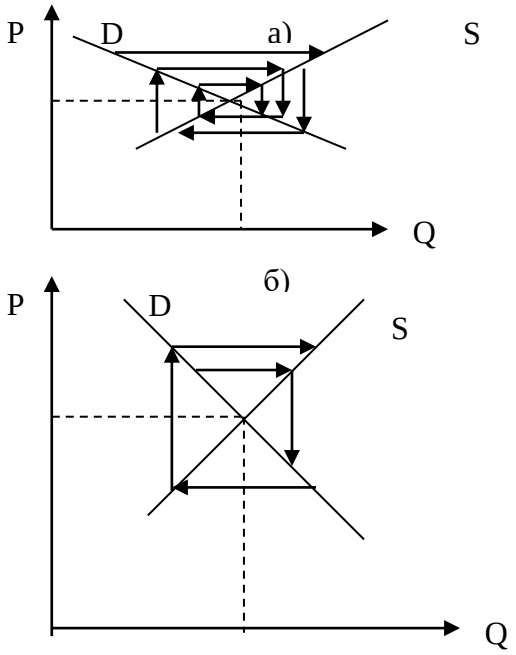

Задача 3. Нехай за користування мостом встановлюється тариф.

Функція попиту на перехід по мосту має вигляд:

P = 12-2*P.

а) Показати на малюнку криву попиту.

б) Скільки людей перейде міст у разі відсутності тарифу?

в) Якою буде втрата споживчого надлишку, якщо розмір тарифу становить 6 грн.?

Теми рефератів

1. Концепція корисності і споживчий вибір.
2. Сутність та основи маркетингу.

ТЕМА 10. ОСНОВИ ТЕОРІЇ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА

Мета: вивчити базові засади теорії поведінки споживача

Питання для самоперевірки

1. Поясніть суть ізоквант та їх конфігурацію.
2. Як виробничі функції Кобба-Дугласа і Леонтьєва пояснюють конфігурацію ізоквант?
3. Охарактеризуйте граничну норму технологічного заміщення та закон, що відображає її динаміку.
4. Що являє собою ізокоста і як впливають на неї витрати та ціни ресурсів?
5. Поясніть взаємозв'язок між виробничою функцією і функцією витрат.
6. Поясніть рівновагу виробника графічно і аналітично.
7. Якою може бути віддача від масштабу?

Тестові завдання

1. Яке з поданих тверджень найкраще відображає закон спадної граничної корисності:

а) чим більше деякого блага споживає людина, тим меншу корисність від споживання вона отримує;

б) чим менше деякого блага споживає людина, тим меншу додаткову корисність вона одержує в результаті споживання додаткової одиниці цього блага;

в) чим менше деякого блага споживає людина, тим меншу корисність від споживання вона отримує;

г) чим більше деякого блага споживає людина, тим меншу додаткову корисність вона одержує в результаті споживання додаткової одиниці цього блага;

д) немає правильної відповіді.

2. Задоволення від блага в даний час – це корисність:

а) тактична;

б) стратегічна;

в) гранична;

г) повна;

д) непряма.

3. Які два наукові підходи використовують щодо аналізу корисності:

а) класичний і кейнсіанський;

б) марксистський і неокласичний;

в) інституціоналізм і неолібералізм;

г) кардиналістський і марксистський;

д) кардиналістський і ординалістський.

4. Теорія поведінки споживача передбачає, що споживач намагається максимізувати:

а) граничну корисність;

б) середню корисність;

в) загальну корисність;

г) суму загальної та граничної корисностей;

д) різницю загальної та граничної корисностей.

5. Яке з наведених тверджень є правильним:

а) криві байдужості для взаємодоповнюваних благ – це лінії, паралельні до однієї з координатних осей;

б) криві байдужості для товарів-абсолютних замінників мають вигляд прямих кутів;

в) криві байдужості для пари «корисне благо-нейтральне благо» є висхідними;

г) криві байдужості для пари «антиблаго-благо» - це лінії, паралельні до однієї з координатних осей;

д) усі попередні твердження хибні.

6. Для якої пари товарів криві байдужості найбільше нагадуватимуть прямі лінії:

а) бензин та автомобілі;

б) піца та пиво;

в) пиво «Оболонь» та пиво «Львівське»;

г) правий та лівий жіночі чобітки;

д) зубна щітка та зубна паста.

7. Карта байдужості – це:

а) сукупність кривих, кожна з яких представляє різний рівень доходу споживача;

б) сукупність кривих байдужості, кожна з яких представляє деякий інший рівень корисності;

в) сукупність кривих однакового рівня доходу споживача, кожна з яких представляє деякий інший рівень доходу;

г) сукупність кривих загальної та граничної корисності;

д) сукупність кривих середньої та граничної корисності;

8. Зміна доходу споживача графічно відобразиться:

а) переміщенням бюджетної прямої паралельно вправо;

б) переміщенням бюджетної прямої паралельно вліво;

в) зменшенням нахилу бюджетної прямої;

г) збільшенням нахилу бюджетної прямої;

д) правильні відповіді а і б.

9. Якщо споживач обирає комбінацію товарів, відображену точкою, що лежить на частині площини, обмеженій бюджетною прямою та осями координат, то він:

а) максимізує граничну корисність;

б) не повністю витрачає свій грошовий дохід;

в) максимізує загальну корисність;

г) прагне купити більше товарів, ніж це дає змогу зробити його бюджет;

д) усі попередні відповіді хибні.

10. У стані рівноваги споживача:

а) споживач одержує однакову корисність від споживання обидвох благ;

б) споживач витрачає однакову кількість грошей на кожне з благ;

в) виконується рівність MUx = MUy;

г) справедлива рівність MUx/MUy =Px/Py;

д) усі попередні відповіді правильні.

Задачі

Задача 1. Значення маржинальних корисностей благ А, Б і В та їх цін наведені у таблиці.

Благо	MU	P
А	10	5
Б	α	10
В	18	9

Визначте, при якому значенні параметра α споживач буде перебувати у стані рівноваги.

Задача 2. Суб'єкт купує 10 одиниць товару Х і 5 одиниць товару У. Визначте його бюджет, якщо ціна товару Х – 2 одиниці, а гранична норма заміщення становить 0,5.

Задача 3. Бюджет споживача 200 грн. Він купує два блага Х і У. Ціна блага Х – 5грн., ціна У – 3 грн. Визначте точку рівноваги споживача, якщо функція загальної корисності має вигляд: U = X · У.

Задача 4. Функція корисності споживача має вигляд: U = X · У. Бюджет споживача становить 1000 грн. Ціна блага Х – 80грн., ціна блага У – 100 грн. Визначити: обсяги споживання благ за умов досягнення максимальної корисності; зміни структури споживання благ, якщо ціна блага Х збільшиться на 100 грн.

ТЕМА 11. МІКРОЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ ФІРМИ

Мета: вивчити базові засади теорії фірми, особливості визначення та інтерпретації витрат виробництва в коротко- і довгостроковому періоді, розрахунку доходу та прибутку фірми

Питання для самоперевірки

1. Що означає термін «економічні витрати»? Чим вони відрізняються від собівартості продукції?
2. Поясніть сутність зовнішніх і внутрішніх витрат.
3. Що являють собою коротко - і довгостроковий період у визначення витрат і чому вони не вимірюються конкретним проміжком часу?
4. Охарактеризуйте постійні і змінні витрати.
5. Які ви знаєте показники витрат?

6. Проаналізуйте динаміку зміни середніх загальних витрат при збільшенні масштабу виробничої діяльності.

7. Як позитивні і негативні фактори ефекту масштабу впливають на величину середніх загальних витрат?

Тестові завдання

1. Виробнича функція характеризує:

а) максимально можливий випуск продукції при використанні певної комбінації ресурсів;

б) мінімально можливий випуск продукції при використанні певної комбінації ресурсів;

в) будь-який випуск продукції при використанні певної комбінації ресурсів.

2. Лінійна ізокванта передбачає:

а) обмежену можливість заміщення ресурсів;

б)безперервне заміщення ресурсів в певних межах;

в) абсолютне заміщення виробничих ресурсів.

3. При виробництві певного обсягу продукції, обсяг капіталу зменшився з 100 маш.- год. до 90 маш.-год., а обсяг праці зріс з 500 год. до 760 год. Гранична норма технологічного заміщення капіталу працею становить:

а) 26;

б) 0,038;

в) 5;

г) 0,011.

4. Гранична норма технологічного заміщення при збільшенні фактора:

а) зростає;

б) зменшується;

в) залишається незмінною.

5. Рівновага виробника характеризує:

а) рівність попиту і пропозиції;

б) рівність граничної продуктивності факторів виробництва;

в) максимізацію випуску продукції;

г) мінімізацію витрат.

6. Спадна віддача від масштабу означає, що при збільшенні обсягу ресурсів в n разів, обсяг випуску:

а) збільшиться в n разів;

б) збільшиться більше, ніж в n разів;

в) збільшиться менш, ніж n разів;

г) залишиться незмінним.

7. Виробнича функція Кобба-Дугласа має вигляд:

а) $Q = a*L^b*K^c$; a, b, c > 0; b, c < 1;

б) Q = min (a*L, b*K); a, b >0;

в) Q = a*L + b*K; a, b > 0.

8. Впровадження досягнень технічного прогресу графічно характеризується:

а) зміщенням ізокванти праворуч і зміною її конфігурації;

б) зміщенням ізокванти праворуч при незмінній конфігурації;

в) зміщенням ізокванти ліворуч і зміною її конфігурації;

г) зміщенням ізокванти ліворуч при незмінній конфігурації.

9. Нехай, P_k і P_L – відповідно ціна капіталу і праці, тоді загальні витрати при певному обсязі випуску будуть дорівнювати:

а) ЗВ = P_k*P_L*(K+L);

б) ЗВ = P_k*K+P_L*L;

в) ЗВ = (P_k+P_L)*(K+L).

10. Коефіцієнт еластичності витрат від випуску характеризує:

а) зміну постійних витрат при зміні випуску на 1 %;

б) зміну випуску продукції при зміні витрат на 1 %;

в) зміну загальних витрат при зміні випуску на 1 %.

Задачі

Задача 1. Фірма, що виготовляє цукерки, вибирає одну з трьох виробничих технологій, кожна з яких відрізняється різним сполученням ресурсів (праці і капіталу), що використовуються. Дані про використання технологій наводяться в таблиці.

а) Встановіть, яку виробничу технологію вибере фірма на кожному рівні випуску продукції.

б) Визначте валові витрати на кожному рівні випуску продукції.

Обсяг виробництва	Технології					
	А		Б		В	
	L	K	L	K	L	K
1	9	2	6	4	4	6
2	19	3	10	8	8	10
3	29	4	14	12	12	14
4	41	5	18	16	16	19
5	59	6	24	22	20	25
6	85	7	33	29	24	32
7	120	8	45	38	29	40

(L - праця; K - капітал: всі показники вимірюються в одиницях за тиждень)

Припустимо, що ціна одиниці праці складає 200 грн., а ціна одиниці капіталу - 400 грн.

в) Припустимо, що ціна одиниці праці збільшилась до 300 грн., а ціна капіталу залишилася незмінною. Чи вплине ця зміна в ціні на вибір технології фірмою?

г) Встановіть, яка технологія буде вибрана для кожного обсягу виробництва при новому рівні витрат на оплату праці.

Задача 2. Фірма здійснює постійні витрати в розмірі 45 грн. Дані про середні змінні витрати в короткостроковому періоді (SAVC) наведені в таблиці.

Обсяг виробництва (шт. в тиждень)	SAVC
*	17
1	15
2	14
3	15
4	19
5	29

а) Визначте середні постійні, середні змінні, середні валові та граничні витрати в короткостроковому періоді.

б) Накресліть криві SAVC, SATC і SMC; перевірте, чи проходить крива SMC через мінімальні точки інших двох кривих.

в) Обсяг виробництва в фірмі збільшився з 5 до 6 штук в тиждень, короткострокові граничні витрати повинні збільшитись. Поясніть, чому це станеться. Вкажіть, яку роль при цьому відіграє граничний продукт праці.

Теми рефератів

1. Форми і методи наукового управління підприємством.
2. Інноваційна діяльність підприємств.

ТЕМА 12. ФІРМА В ІДЕАЛЬНИХ РИНКОВИХ СТРУКТУРАХ: ЧИСТА КОНКУРЕНЦІЯ І ЧИСТА МОНОПОЛІЯ

Мета: вивчити базові засади функціонування фірми за умов ідеальних ринкових структур (чиста монополія, чиста конкуренція)

Питання для самоперевірки

1. Навести порівняльну характеристику основних ринкових структур.
2. Які основні обмеження існують на ринку досконалої конкуренції?
3. Які ситуації виникають на ринку чистої конкуренції в короткостроковому періоді і як за допомогою принципу загальних показників можна їх пояснити?
4. Які граничні і середні показники доцільно порівняти, щоб визначити: максимізацію прибутку, мінімізацію збитків і згортання виробництва?
5. Що визначає характер кривої пропозиції конкурентної галузі і якою вона може бути в довгостроковому періоді?
6. Що означає економічна ефективність? Чи досягається вона на ринку чистої конкуренції?
7. Як спадний характер кривої попиту впливає на ціноутворення чистого монополіста?
8. Чому монополісту не вигідно збільшувати обсяг продукції і зменшувати ціну на нееластичному відрізку кривої попиту? Поясніть.
9. Який взаємозв’язок існує між еластичністю попиту і ціною?

10. Які є особливості поведінки чистого монополіста в довгостроковому періоді?

11. Провести порівняльний аналіз поведінки підприємства на ринку чистої конкуренції і чистої монополії.

12. Поясніть сутність і умови проведення цінової дискримінації.

13. Охарактеризуйте види цінової дискримінації.

14. Чому у природних монополістів середні загальні витрати більші, ніж граничні?

15. Якими є наслідки встановлення державою суспільно – оптимальної і ціни, що забезпечує справедливий прибуток виробникам?

Тестові завдання

1. Сума збитків підприємства, яке закривається в короткотерміновому періоді в умовах досконалої конкуренції:

а) дорівнює сукупним змінним витратам;

б) дорівнює нулю;

в) дорівнює сукупним фіксованим витратам;

г) не може бути визначена.

2. Крива пропозиції досконало конкурентної фірми в короткостроковому періоді є:

а) частина кривої середніх змінних витрат, що лежить над кривою граничних витрат;

б) крива граничних витрат, що лежить вище від кривої середніх змінних витрат;

в) частина кривої граничних витрат, що лежить вище від кривої середніх сукупних витрат;

г) крива граничних витрат.

3. Якщо при обсязі виробництва, що задовольняє умову MP = MC, сукупний дохід менший від сукупних змінних витрат, підприємство в умовах досконалої конкуренції має:

а) закрити виробництво;

б) виробляти продукцію, але нести збитки;

в) виробляти продукцію та мати прибуток або не мати прибутку;

г) збільшувати обсяг виробництва.

4. В умовах досконалої конкуренції ціна дорівнює мінімальним середнім витратам:

а) у короткотерміновому періоді;

б) завжди;

в) у довготерміновому періоді;

г) ніколи.

5. Якщо на ринку виконуються умови досконалої конкуренції, то в точці короткотермінової рівноваги за будь-яких умов:

а) ціна товару буде дорівнювати граничним витратам;

б) ціна товару буде дорівнювати середнім витратам;

в) ціна товару дорівнюватиме його граничній корисності;

г) ціна товару буде дорівнювати сукупним витратам.

6. У короткотерміновому періоді підприємство в умовах досконалої конкуренції максимізує прибуток, виробляючи таку кількість продукції, при якій:

а) сукупний дохід перевищує сукупні витрати на максимальну суму;

б) сукупний дохід перевищує сукупні витрати на мінімальну суму;

в) сукупний дохід дорівнює сукупним витратам;

г) сукупні змінні витрати дорівнюють сукупним фіксованим витратам.

7. Підприємство на ринку досконалої конкуренції перебуває у стані рівноваги. Якщо попит у довготерміновому періоді зменшується, підприємство має:

а) покинути галузь, ціна зменшиться, а обсяг виробництва зросте;

б) вступити в галузь, а ціна та обсяг виробництва зростуть;

в) покинути галузь, а ціна та обсяг виробництва зростуть;

г) покинути галузь, а ціна та обсяг виробництва зменшаться.

8. Правило MR = MC спрацьовує:

а) у короткотерміновому, але не у довготерміновому періодах;

б) у довготерміновому, але не у короткотерміновому періодах;

в) і в короткотерміновому, і в довготерміновому періодах;

г) тільки в умовах досконалої конкуренції.

9. Якщо за певного обсягу виробництва граничні витрати перевищують ціну товару, підприємство в умовах досконалої конкуренції має:

а) максимізувати прибуток;

б) мінімізувати прибуток;

в) закрити виробництво;

г) максимізувати прибуток, але перерозподілити ресурси для виробництва товару.

Задачі

Задача 1. В галузі функціонує 20 фірм, які мають однакові функції витрат:

$TC = 3 \cdot q_i^3 - 2 \cdot q_i^2 + q_i$, де q_i – тис. шт., TC – тис. грн.

Визначте ринкову ціну і галузевий обсяг продукції, при яких ринок буде у стані довгострокової рівноваги.

Задача 2. Галузевий попит описується рівнянням: $Q = 2500 - 10 \cdot P$.

Функція загальних витрат кожної фірми має вигляд: $TC_i = 16 + 10 \cdot q_i + q_i^2$.

Визначте кількість фірм в галузі.

Задача 3. Довгострокова функція будь-якої фірми на ринку досконалої конкуренції має вигляд: $TC = q_i^3 - 4 \cdot q_i^2 + 8 \cdot q_i$.

Галузева функція попиту: $Q = 2000 - 100 \cdot P$.

Визначте рівноважну ціну, галузевий випуск і кількість фірм на ринку в довгостроковому періоді.

Задача 4. Фірма функціонує на ринку досконалої конкуренції за технологією, яка характеризується функцією:

$$Q = 2\sqrt{K} \times L$$

де K, L - відповідно обсяг капіталу і праці.

Ціна продукції, що реалізується – 1,5 грн., ставка зарплати – 4 грн., ціна капіталу – 0,2 грн.

Визначте обсяг продукції і прибуток фірми при використанні 64 одиниць капіталу в коротко- і довгостроковому періоді.

Задача 5. Функція загальних витрат фірми-монополіста має вигляд: $TC = 0{,}5 \cdot Q^2 + 2 \cdot Q$.

Функція попиту на її продукцію: $P = 10 - 0{,}5 \cdot Q$.

Визначте ціну, при якій прибуток фірми буде максимальним та рівень її монопольної влади.

Задача 6. Нехай функція загальних витрат фірми-монополіста має вигляд: $TC = Q^2 + 20$. Функція попиту на її товар: $Q_D = 30 - 2 \cdot P$.

Визначте обсяг виробництва, ціну, загальний дохід, економічний прибуток та рівень монопольної влади фірми.

Задача 7. Наступна інформація характеризує діяльність фірми:

граничний дохід $MR = 1000 - 20\ Q$;

граничні витрати $MC = 100 + 10\ Q$.

Яку кількість продукції і за якою ціною реалізує фірма, якщо:

а) вона функціонує як чиста монополія;

б) вона функціонує як чистий конкурент.

Теми рефератів

1. Позитивні та негативні наслідки конкурентної боротьби.
2. Історія розвитку антимонопольного законодавства.
3. Антимонопольна політика в Україні.

ТЕМА 13. ПІДПРИЄМСТВО В РЕАЛЬНИХ РИНКОВИХ СТРУКТУРАХ: МОНОПОЛІСТИЧНА КОНКУРЕНЦІЯ ТА ОЛІГОПОЛІЯ

Мета: вивчити базові засади функціонування фірми за умов реальних ринкових структур (монополістична конкуренція, олігополія)

Питання для самоперевірки

1. Які показники характеризують рівень концентрації ринку?
2. Як модель «цінової» війни пояснює взаємозалежність підприємств на ринку?
3. В чому полягає сутність моделі Курно?
4. Чим відрізняються контрактна, конкурентна рівновага і рівновага Курно?
5. Як «дилема ув'язненого» пояснює високий рівень цін на ринку олігополії?
6. Що означає кооперативна поведінка на ринку олігополії і як її характеризує картель?
7. Як відбувається антимонопольне регулювання діяльності підприємств?

8. Які риси характеризують монополістичну конкуренцію і чим вона відрізняється від інших структур ринку?

9. Чи забезпечується на ринку монополістичної конкуренції економічна ефективність?

10. Які переваги та недоліки реклами?

Тестові завдання

1. Ринки досконалої та монополістичної конкуренції мають загальну рису:

а) випускаються диференційовані товари

б) на ринку оперує багато покупців та продавців

в) кожна фірма зіштовхується з горизонтальною кривою попиту на свій продукт

г) випускають однакові товари

д) ринкова поведінка кожної фірми залежить від реакції її конкурентів.

2. На довготривалому часовому інтервалі:

а) фірми, що оперують в умовах досконалої конкуренції, отримують нульовий економічний прибуток

б) фірми, що оперують в умовах монополістичної конкуренції, отримують нульовий економічний прибуток

в) високі вхідні бар'єри до вступу на ринок роблять можливим отримання функціонуючими фірмами додатного економічного прибутку

г) олігополісти і монополісти, які оперують на неконкурентних ринках, можуть отримувати економічний прибуток

д) усі попередні відповіді правильні

3. Граничний дохід не нижчий від ринкової ціни у:

а) монополістичних конкурентів

б) монополістів

в) учасників картелю

г) олігополістів, що не брали участі в картелі

д) досконалих конкурентів

4.Який із перерахованих продуктів ніколи не вироблявся в рамках картельної згоди виробників?

а) нафта

б) банани

в) цукор

г) пшениця

д) кава

5. Найбільш вірогідно, що учасник картелю міг би збільшити свій прибуток:

а) якщо буде продавати свої товари за більш низькою ціною, ніж у інших учасників картелю.

б) якщо буде встановлювати більш високу ціну, ніж у інших учасників картелю.

в) проводячи активну нецінову конкуренцію.

г) обмежуючи випуск своєї продукції нижче встановленої квоти, щоб підвищити ціну.

д) наполягаючи на тому, щоб картель постійно підвищував узгоджену ціну.

6. Прихильники точки зору, яка складається з того, що монополістична конкуренція достатньо ефективна і вигідна споживачам, стверджують, що:

а) диференціація продукту сприяє кращій реалізації різних смаків споживачів

б) в умовах монополістичної конкуренції фірми виробляють, з точки зору ринку, обсяг продукції

в) досконала конкуренція веде до жорсткої цінової війни між фірмами

г) в умовах монополістичної конкуренції досягається ефективне, з точки зору суспільства, використання ресурсів

д) усі попередні твердження правильні

7. Олігополія - це ринкова структура, де оперує:

а) велика кількість конкуруючих фірм, що виробляють однорідний продукт

б) велика кількість конкуруючих фірм, що виробляють диференційований продукт

в) невелика кількість конкуруючих фірм

г) тільки одна крупна фірма

д) тільки один крупний покупець

8. «Ламана» крива попиту для олігополіста обов'язково передбачає:

а) розрив у кривій граничного доходу

б) розрив у кривій граничних витрат.

в) що ціна товару не повинна бути вища від граничного доходу.

г) що поведінка фірми не оптимальна.

д) таємна згода з фірмами-конкурентами для підтримки узгодженої ціни.

9. Функції податків полягають у:

а) скороченні обсягу засобів, що знаходяться в розпорядженні фірм і домашніх господарств

б) збільшенні обсягу засобів, якими розпоряджається держава

в) збільшенні обсягу засобів, що спрямовуються на фінансування державних витрат

г) перерозподілі доходів

д) досягненні всіх перерахованих цілей

10. Що з перерахованого нижче не є суспільним благом?

а) електроенергія

б) маяки

в) оборона держави

г) захист від повені

д) поліція

Задачі

Задача 1. Бізнесмени А, В, С вирішують питання про те, скільки найняти охоронців для охорони офісу, де розташовані їх фірми. Зарплата охоронця становить 1500 грн./місяць. Скільки охоронців буде найнято, якщо бізнесмен А отримує 60% вигоди, В і С – по 20%:

а) за рівного розподілу витрат на оплату праці;

б) розподілу витрат пропорційно вигоді?

Залежність загальної вигоди від числа охоронців наведено у таблиці.

Число охоронців	1	2	3	4	5	6
Загальна вигода, тис. грн.	6,0	10,0	13,0	14,5	15,5	16,0

Задача 2. Адміністрація невеликого міста вирішила створити невеликий парк. Кожен мешканець повинен проголосувати „за" чи „проти". Для створення і утримання парку мешканці повинні платити щорічно 12 тис. грн., при чому кожен з них платить однаковий податок. В таблиці наведено щорічну вигоду, яку отримує кожен мешканець.

Мешканці	Щорічна вигода одного мешканця
А	1800
Б	260
В	1600
Г	1200
Д	600
Е	2200
Ж	1540
З	1700

Чи буде прийнять законопроект щодо створення парку, якщо рішення приймається за умов прямої демократії?

Задача 3. Можливість молоді платити за навчання в вузі характеризується функцією: $P = 50 - 0{,}5N$, де P – плата за навчання (тис. грн.); N – число студентів (тис. чол.). Гранична суспільна корисність вищої освіти характеризується функцією: $TC = 10N + N^2$.

Визначити:

а) число студентів, що відповідає максимуму корисності молоді;

б) число студентів, що відповідає максимуму суспільної корисності;

в) розмір плати за навчання і величину дотації за кожну тисячу студентів, що відповідає максимуму суспільної корисності;

Задача 4. Функція загальних витрат фабрики, що забруднює водойму має вигляд: $TC_1 = 10 + 15 \cdot Q_1 + 0{,}25 \cdot Q^2_1$. Свою продукцію вона реалізує за ціною $P_1 = 40$. затрати рибного господарства, що використовують водойму, зростають в залежності від збільшення випуску продукції фабрикою: $TC_2 = 5 + 5 \cdot Q_2 + 0{,}5 \cdot Q^2_2 + Q^2_1$. Свою продукцію рибне господарство реалізує за ціною $P_2 = 90$. Обидва підприємства намагаються максимізувати прибуток. Визначити обсяги випуску і прибутки кожного підприємства, якщо водойма є безкоштовним суспільним благом.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Баула О. В., Вісина Т. М., Лютак О. М. та ін. Економікс. Частина 1: Вступ до економікса. Мікроекономіка: навчальний посібник. Видання друге. Суми: Університетська книга, 2025. 424 с.

2. Баула О. В., Лютак О. М., Галазюк Н. М. та ін. Економікс. Частина 2: Макроекономіка. Загальні питання світового господарства: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2025. 590 с.

3. Задоя А.О. Макроекономіка: навчальний посібник / А.О. Задоя, Ю.Є. Петруня. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2022. 256 с.

4. Мікроекономіка: підручник / За заг. ред. А.І. Ігнатюк. Київ: Видавництво Ліра-К, 2023. 420 с.

5. Фісуненко Н. О., Альошина Т. В., Сидоров О. А., М'ячин В. Г. Макроекономіка : навч. посіб. / Н. О. Фісуненко, 10. Т. В. Альошина, О. А. Сидоров, В. Г. М'ячин. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 148 с. URL: https://dspace.krkm.dnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c8a33f7f-f81f-400c-8e94-452145c32b8f/content

6. Радіонова І.Ф., Котенок Д.М. Макроекономіка: навч. посібник [Електронний ресурс] / І.Ф. Радіонова, Д.М. Котенок. Київ : КНЕУ, 2025. 335 с. URL: https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/36c9c3b8-a574-4ed1-8e58-c68123e8ed4a/content

7. Мікроекономіка та макроекономіка: основи: Навч. посіб. для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спец. D1 «Облік і оподаткування, C1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» / Н. Т. Шадура-Никипорець, О. В. Мініна. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2025. 290 с. URL: https://ir.stu.cn.ua/server/api/core/bitstreams/3f7d8ad3-839e-44c3-b48f-e601e3aede5e/content

8. Макро- та мікроекономіка: практикум для підготовки до аудиторних занять та самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [Електронне видання] / уклад. О.Кібік, Є. Рединa, О.Слободянюк, В. Котлубай, І. Примаченко: Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2026. 128 с. URL: https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/307f76b5-a9f6-4f16-b2a4-5305694aaaac/content

Додаткові

9. Баула О.В. Трансформація інвестиційно-інноваційних процесів у цифрову епоху: роль Industry 4.0+ та платформених рішень. *Grail of Science.* 2026, Вінниця-Відень. No 68. С. 615-624. URL: https://repository.lntu.edu.ua/handle/123456789/3583

10. Baula Olena, Khomanets Volodymyr, Urban Oksana, Tovt Yuri, Hrachevska Tamila, Bohorodytska Anna. Social Effects of Global Financial Turbulence: Challenges for Developing Countries. *Financial and Credit Activity Problems of*

Theory and Practice. 2026. № 2 (67). P. 536–551. URL: https://repository.lntu.edu.ua/handle/123456789/3585

11. Баула О. В. Кластерні механізми реалізації трансформаційних проєктів у системі міжнародного інвестування. *Grail of Science*. 2026. No 69. С. 812-820. URL: https://repository.lntu.edu.ua/handle/123456789/5435

12. Баула О. В. Концептуальні засади конструювання інноваційних екосистем у контексті синергії цифрової та зеленої трансформацій. *Grail of Science*. 2026. № 65. С. 415–424. URL: https://repository.lntu.edu.ua/handle/123456789/5472

13. Баула О.В., Баула В.В. Глобальні технологічні зсуви та геоекономічна фрагментація як детермінанти трансформації інвестиційно-інноваційної діяльності. *Grail of Science*: міжнар. наук. журнал. Вінниця - Відень: ГО «Європейська наукова платформа»; НУ «Інститут науково-технічної інтеграції та співпраці», 2026. No 64. С. 339-349. URL: https://repository.lntu.edu.ua/handle/123456789/5519

14. Баула О. В. Інституційна архітектура кластерних механізмів міжнародного інвестування. *Středoevropský věstník pro vědu a výzkum.* 2026. Vol. 1 (7). Pp. 39–56. URL: https://repository.lntu.edu.ua/handle/123456789/5715

15. Баула О. В. Модель функціонування міжнародного інвестиційного середовища у реалізації трансформаційних проєктів. *Економічний простір.* 2026. №216. С.182-189. URL: https://repository.lntu.edu.ua/handle/123456789/6291

16. Баула О. В., Лютак О. М. Україна в процесах міжнародного інвестування: виклики та перспективи. *Інтернаука. Серія: «Економічні науки»*. 2025. № 1. URL: https://repository.lntu.edu.ua/handle/123456789/544

17. Baula O., Svynarenko D., Liutak, O., Ivantsov, S., Zhydyk, A. Modelling of national economic development in the context of ensuring sustainable development and human capital progress. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice.* 2025. Vol. 3 (62). P. 132–143. URL: https://repository.lntu.edu.ua/handle/123456789/551

18. Баула О. В., Солов'єнко Д. В. Діджиталізація як чинник зміни структури та механізмів функціонування міжнародного фондового ринку. *Grail of Science*. 2025. № 58. С. 418–424. URL: https://repository.lntu.edu.ua/handle/123456789/5728

19. Лютак О.М., Баула О.В., Татарчук Д.Д. Аутсорсинг в міжнародному бізнес-середовищі: перспективи та виклики. *Економічний простір*. 2024. № 191. С. 275-279 / URL: https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-45

20. Баула О. В. Концептуальні засади конкурентного позиціонування вітчизняного аграрного бізнесу на світовому ринку. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону.* 2024. Т. 1, Вип. 20. С. 32-41. URL: https://repository.lntu.edu.ua/handle/123456789/5399

21. Баула О. В., Лютак О. М., Федишин В. І. Розвиток електронної комерції та її вплив на вітчизняне та міжнародне бізнес-середовище. *Економічний простір.* 2024. № 191. С. 285-289. URL: https://repository.lntu.edu.ua/handle/123456789/5400

22. Amiti M., Heise S., Karahan F., & Şahin A. Inflation Strikes Back: The Role of Import Competition and the Labor Market. *NBER Macroeconomics Annual*. 2024. 38. https://doi.org/10.1086/729195

23. Ark B. van, de Vries K., & Pilat D. Are pro-productivity policies fit for purpose? *The Manchester School*. 2024. 92(2), 191–208. https://doi.org/10.1111/manc.12464

24. Dorn D., & Levell P. Trade and inequality in Europe and the US. *Oxford Open Economics.* 2024. 3(Supplement_1), i1042–i1068. https://doi.org/10.1093/ooec/odad046

25. Emmerling J., Andreoni P., Charalampidis I., et al. A multi-model assessment of inequality and climate change. *Nature Climate Change.* 2024. 14, 1254–1260. https://doi.org/10.1038/s41558-024-02151-7

26. Martínez-Martínez I., et al. The impact of climate change on international trade: A gravity model estimation. *The World Economy*. 2023. 46(9), 2624–2653. https://doi.org/10.1111/twec.13464

27. Tang Y., Zhang Q., & Fang K. Does international trade reduce global carbon inequality? Evidence from a producer-consumer shared responsibility. *Journal of Environmental Management.* 2024. 355. https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2024.120307

Інформаційні ресурси

1. Державна служба статистики України. Офіційна статистична інформація. https://stat.gov.ua/

2. Національний банк України. Статистика, макроекономічні показники, інфляція та грошово-кредитна політика. https://bank.gov.ua/ua/statistic

3. World Bank. World Development Indicators — міжнародні статистичні дані про економічний розвиток країн світу. https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators

4. International Monetary Fund (IMF). World Economic Outlook — прогнози та аналітика щодо світового економічного зростання, інфляції та міжнародної економіки. https://www.imf.org/en/Publications/WEO

5. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Економічна статистика, аналітичні дослідження та огляди економічної політики. https://www.oecd.org/en/data.html

6. Eurostat. Офіційна статистика Європейського Союзу: ціни, зайнятість, виробництво, доходи та економічне зростання. https://ec.europa.eu/eurostat

7. Our World in Data. Аналітичні дані та візуалізації щодо глобальної економіки, бідності, нерівності, зайнятості й добробуту населення. https://ourworldindata.org/

8. EconPapers. База наукових публікацій з економіки. https://econpapers.repec.org/

Економікс : Методичні вказівки до виконання самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми «Логістика», «Підприємництво та бізнес-адміністрування» спеціальності D3 Менеджмент галузі знань D Бізнес, адміністрування та право денної та заочної форм навчання / уклад. О.В. Баула. Луцьк : ЛНТУ, 2026. 56 с.

Е 45

Комп'ютерний набір та верстка О.В. Баула

Редактор О.В. Баула

Підп. до друку «___»_____2026 р. Формат 60x84/16. Папір офс.
Гарн. Таймс. Ум. друк. арк. 3,5.
Тираж прим.

43018, м. Луцьк, вул. Львівська, 75
Друк – ЛНТУ